

Bulletin

Oktober 2025 / Editie 2

► **Rapporten over:**
Asielmigratie
Tweetaligheid in Fryslân
Natuur en stikstof
Erkenning van streektaalen

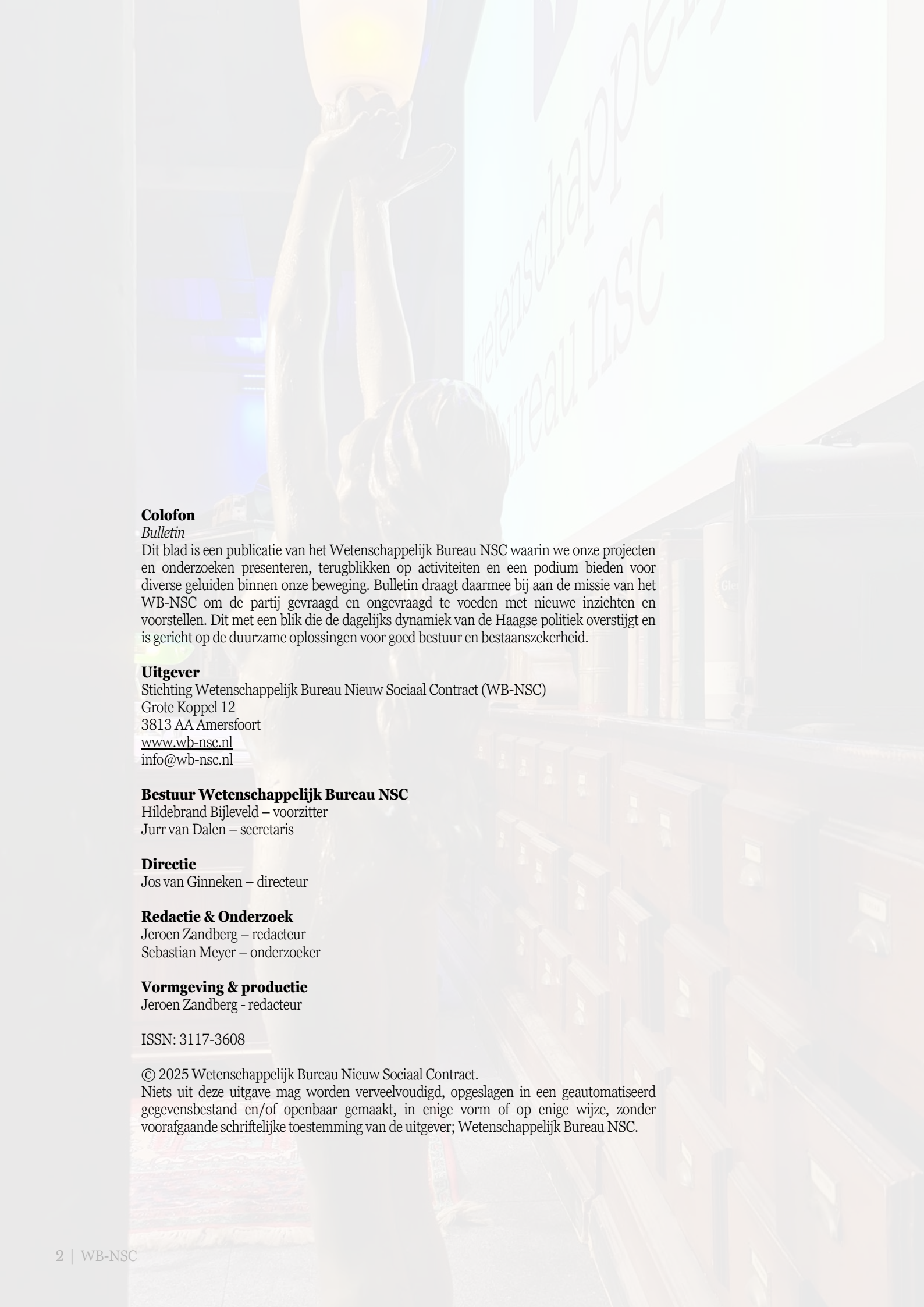
Wetenschappelijk Bureau
nsc

Interviews met:

Bill Browder
Gerald Knaus
Matthew Caruana Galizia

Pieter
Omtzigt
De rechtsstaat
begint thuis

Een interview over zijn werk voor de
mensenrechten in Europa.

Colofon

Bulletin

Dit blad is een publicatie van het Wetenschappelijk Bureau NSC waarin we onze projecten en onderzoeken presenteren, terugblikken op activiteiten en een podium bieden voor diverse geluiden binnen onze beweging. Bulletin draagt daarmee bij aan de missie van het WB-NSC om de partij gevraagd en ongevraagd te voeden met nieuwe inzichten en voorstellen. Dit met een blik die de dagelijks dynamiek van de Haagse politiek overstijgt en is gericht op de duurzame oplossingen voor goed bestuur en bestaanszekerheid.

Uitgever

Stichting Wetenschappelijk Bureau Nieuw Sociaal Contract (WB-NSC)

Grote Koppel 12

3813 AA Amersfoort

www.wb-nsc.nl

info@wb-nsc.nl

Bestuur Wetenschappelijk Bureau NSC

Hildebrand Bijleveld – voorzitter

Jurr van Dalen – secretaris

Directie

Jos van Ginneken – directeur

Redactie & Onderzoek

Jeroen Zandberg – redacteur

Sebastian Meyer – onderzoeker

Vormgeving & productie

Jeroen Zandberg - redacteur

ISSN: 3117-3608

© 2025 Wetenschappelijk Bureau Nieuw Sociaal Contract.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever; Wetenschappelijk Bureau NSC.

Een goed begin is het halve werk. Na een vliegende start in de eerste helft van 2025 rolt het Wetenschappelijk Bureau NSC veel onderzoeken en projecten uit. Zo laten we in deze tweede editie van ons blad Bulletin zien waar we aan werken. Zaken die al vanaf januari 2025 in de maak waren, worden hier zichtbaar. Nu bouwen we verder aan een organisatie met een groot netwerk van meedenkers, onderzoekers en schrijvers voor de sociaal-conservatieve beweging in Nederland. We zijn erkentelijk voor de bijdragen van NSC-volksvertegenwoordigers, leden en sympathisanten, ook door mensen van buiten NSC die ons voeden en inspireren met ideeën.

Die mensen kwamen samen op ons WB-NSC Jaarsymposium 'De Heruitvinding van het Westen'. We blikken in deze editie terug op een drukbezochte en zeer geslaagde dag. Daarnaast kijken we vooruit naar het symposium 'De staat van de rechtsstaat in Europa' georganiseerd uit dank voor de internationale inspanningen van Pieter Omtzigt in de Raad van Europa. U leest een interview met hem hierover. Hij schetst de bedreigingen voor democratie en rechtsstaat op ons continent.

Drie bijzondere gastsprekers van het symposium komen hier ook aan het woord. Bill Browder heeft het totalitarisme van Poetin aan den lijve ondervonden na de moord op zijn medewerker Sergei Magnitsky. Hij spant zich in voor wetgeving die persoonlijke sancties mogelijk maakt en die onmisbaar zijn onder de huidige internationale omstandigheden. Matthew Caruana-Galizia vertelt over hoe hij en zijn broers het journalistieke werk van hun moeder voortzetten. Zij kwam om het leven door een autobom na het openbaren van de banden tussen de Maltese regering en de georganiseerde misdaad. Gerald Knaus neemt ons mee in hoe hij en Pieter Omtzigt corrupte politici ontmaskerden binnen de Raad van Europa. Daarnaast vertelt Knaus over zijn bijdrage aan de 'Turkije Deal' om migratie te beperken. Dit sluit goed aan bij onderzoek waar het WB-NSC binnenkort mee komt.

Al deze voorbeelden hebben een rode lijn; autocraten richten zich in de eerste plaats op de zwakke plekken in onze democratie, rechtsstaat, sociale zekerheid, journalistiek of wetenschap. Het Wetenschappelijk Bureau NSC levert een bijdrage aan het goede bestuur dat nodig is om deze uitdagers van onze democratische samenleving het hoofd te bieden. Juist door aan te wijzen waar de zwakke plekken zitten en daar verbeterplannen voor aan te reiken.

In deze editie lees je dan ook meer over meer grip op asielmigratie, noodzakelijke renovaties aan ons natuur- en stikstofbeleid, projecten rondom streektaalen als het Limburgs en Nedersaksisch en de uitdagingen van tweetalig bestuur in Fryslân.

We hopen dat deze tweede editie van Bulletin het werk van het WB-NSC zichtbaar maakt en daarmee inspireert om bij te dragen tijdens onze bijeenkomsten. Lever ook zelf input voor onze onderzoeken en deel onze publicaties en rapporten. Dit alles om een bijdrage te leveren aan een open samenleving vanuit een zelfverzekerd democratisch perspectief.

Jos van Ginneken
Directeur Wetenschappelijk Bureau NSC

wetenschappelijk
bureau nsc

Inhoud

INTERVIEWS

06 PIETER OMTZIGT

‘De rechtsstaat begint thuis.’
Een interview over zijn werk voor de mensenrechten in Europa.

MATTHEW CARUANA GALIZIA

‘Rechtsstaat onder vuur.’
Over de moord op zijn moeder, de zoektocht naar gerechtigheid en de strijd om de rechtsstaat in Malta

GERALD KNAUS

‘Hoe idealen realistisch beleid worden.’
Over de Balkan, *caviar diplomacy* en humane migratiecontrole

BILL BROWDER

Van hedgefonds manager tot mensenrechtenactivist.
Een gesprek over Sergei Magnitsky, de strijd tegen straffeloosheid en het aandeel van Pieter Omtzigt

RAPPORTAGES, TRENDS & OPINIE

36 POLITIEKE VORMING IN PRAKTIJK GEBRACHT

NSC-kandidaten klaargestoomd voor campagne én Kamer

22 EUROPESE HERBEWAPENING

ECONOMIE VOOR ARBEID NIET KAPITAAL

ONZICHTBARE MACHT

Het Inlichtingenbureau doorgelicht

MOTIE VAN DE MAAND

JAARSYMPIOSIUM

De heruitvinding van het Westen

ONDERZOEKSRAPPORTEN

12 TWEE TALEN, ÉÉN KLIK

Wat digitalisering betekent voor het Fries in de online overheid

28 NAAR EEN TOEKOMSTGERICHT ASIELBELEID

Grip op asielmigratie vanuit het perspectief van de politieke gemeenschap

STREEKTALEN VERDIENEN MEER DAN MOOIE WOORDEN

De gemankeerde status voorbij: Deel III voor Nedersaksisch en Limburgs

VAN BLOKKADE NAAR BELEID

Nederland uit het bureaucratische stikstofmoeras

Pieter Omtzigt

De rechtsstaat begint thuis

Door Jeroen Zandberg

INTERVIEW

Pieter Omtzigt heeft in zijn lange politieke loopbaan veel tijd doorgebracht in de Raad van Europa. Vanuit die ervaring spreekt hij met een mengeling van betrokkenheid en zorg over de staat van de internationale rechtsorde én de Nederlandse rechtsstaat.

Van optimisme naar erosie

Toen Pieter Omtzigt in 2004 namens het CDA zitting nam in de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa, bevond het continent zich in een periode van optimisme. “Na de val van de Sovjet-Unie traden landen als Polen, de Baltische staten, Oekraïne en Rusland toe. Het geloof was dat door aardig te doen iedereen langzaam richting democratie en rechtsstaat zou marcheren,” vertelt hij. “Het leek een hoogtepunt van vertrouwen in internationale samenwerking en het einde van de geschiedenis.

Maar dat vertrouwen bleek fragiel. Omtzigt somt voorbeelden op van momenten waarop de Raad van Europa faalde om in te grijpen: de Russische oorlogen in Tsjetsjenië en tegen Georgië, de

annexatie van de Krim, de oorlog in de Donbass, de verdrijving van Armeniërs uit Nagorno-Karabach. “Als lidstaat na lidstaat, en dan met name Rusland, Azerbeidzjan en Turkije, systematisch de mensenrechten schendt en zelfs oorlogen voert en mensen verdrijft, zonder dat er consequenties volgen, dan verliest de organisatie als mensenrechtenwaakhond zijn geloofwaardigheid. Dan ben je een papieren tijger.”

Groot in kleine zaken, klein in grote zaken

Een van de structurele problemen ziet Omtzigt in het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. “Het Hof is groot in kleine zaken en klein in grote. Het behandelt massa’s individuele klachten, vaak migratiezaken, maar cruciale interstatelijke conflicten over bijvoorbeeld de Russische aanval op Georgië, blijven jarenlang liggen. Daardoor verliest het zijn kernfunctie.”

Hij pleit voor een herprioritering: het sneller en strenger behandelen van grote mensenrechtendossiers, en het daadwerkelijk durven schorsen of

uitsluiten van lidstaten die de spelregels met voeten treden. “In elke sportclub word je geroyeerd als je drie keer rood krijgt. Waarom zou dat in een mensenrechtenorganisatie anders zijn?”

Genocide en straffeloosheid

Ook buiten Europa ziet Omtzigt zorgwekkende patronen. Hij wijst op de misdaden van IS. “Voor het eerst sinds de jaren veertig hebben we te maken met een organisatie die openlijk genocide bedrijft. Ze publiceerden filmpjes van onthoofdingen en slavernij. Toch zijn duizenden Europese uitreizigers nooit systematisch vervolgd. Dat is een schandvlek voor het Westen: ze namen deel aan een organisatie die systematisch onthoofde, vermoorde, vrouwen en meisjes tot slaaf maakte.

Omtzigt pleitte daarom voor internationale vervolging, en deed zelfs aangifte bij het Internationaal Strafhof. Maar de politieke wil bleef achter. “Zolang staten hun eigen onderdanen niet vervolgen, geven we het signaal af dat zelfs genocide zonder consequenties kan blijven.”

De Nederlandse rechtsstaat onder druk

De internationale ervaringen hebben Omtzigt scherper laten kijken naar de situatie in Nederland. “Je kunt in het buitenland hoogdravend praten over mensenrechten, maar als jongeren hier geen woning kunnen

vinden of middeninkomens geen toegang hebben tot rechtsbijstand, dan brokkelt je eigen rechtsstaat af.”

Hij wijst op de toeslagenaffaire, de uitbreiding van bevoegdheden van het Openbaar Ministerie dat zonder tussenkomst van de rechter veel straffen oplegt, en het gebrek aan transparantie bij datakoppelingen door de overheid.

Verder hebben mensen het gevoel dat er met twee maten wordt gemeten. Als boeren met trekkers een snelweg blokkeren blijft vervolging vaak uit. Hetzelfde geldt voor Extinction Rebellion dat alle regels en mazen van de wet kent, terwijl de ‘blokkeerfriezen’ hard worden aangepakt. Dat ondermijnt het vertrouwen in gelijke rechtstoepassing.”

Sociale grondrechten als fundament

Volgens Omtzigt staat of valt de legitimiteit van mensenrechtenbeleid of internationale solidariteit met de binnenlandse rechtsstaat. “Sociale grondrechten – een dak boven je hoofd, bestaanszekerheid, toegang tot recht – zijn de basis. Als die onder druk staan, wordt ook de steun voor de internationale rechtsorde uitgehoud.”

Daarom pleit hij voor een nationaal herstelprogramma: investeringen in betaalbare woningen, versterking van de rechtsbijstand en veel betere parlementaire controle op het gebruik van surveillancetechnologie.

“Herstel van vertrouwen is cruciaal”

Voor Omtzigt is de les helder: de internationale rechtsorde kan alleen geloofwaardig zijn als landen hun eigen rechtsstaat op orde hebben. “De Raad van Europa is harder nodig dan ooit, maar kan zijn rol alleen spelen als er intern strenger gehandhaafd wordt. En Nederland moet beseffen dat de rechtsstaat thuis begint. Herstel van vertrouwen is cruciaal – zowel voor onze samenleving als voor onze internationale positie.”

De zwaarste rapporten

Op de vraag welk internationaal rapport hem het meeste heeft aangegrepen, hoeft Omtzigt niet lang na te denken. “Dat was zonder twijfel mijn onderzoek naar IS. Je spreekt slachtoffers die hun hele familie verloren hebben, die zelf als seksslaaf zijn gebruikt of die ternauwernood zijn ontsnapt. Die verhalen gaan door merg en been. En het zwaarste was: je kunt uiteindelijk niets voor ze doen. Nog steeds wonen veel overlevenden in kampen in Irak, terwijl sommige IS’ers terug konden reizen naar Europa. Je ziet het onrecht, maar je handen zijn gebonden.”

Ook het onderzoek naar de moord op de Maltese journaliste Daphne Caruana Galizia was heftig. “Het hele staatsapparaat van Malta begon tegen te werken. Je voelt aan alles dat je in een wespennest stapt.”

Pieter Omtzigt in de Raad van Europa

Pieter Omtzigt op Malta - Foto door Matthew Mirabelli

En dan was er nog de corruptiezaak waarin Azerbeidzjan ookleden van Omtzigts eigen EVP-fractie beïnvloedde en omkocht. “Dat raakt je extra hard. Het ging niet om ‘ver weg’, maar om directe collega’s. Ik zat in een fractie op een plek die mensenrechten moest waarborgen, maar ik kon mijn eigen directe collega’s niet vertrouwen.”

Druk en tegenwerking

Omtzigt benadrukt dat politieke druk bij het werk hoort. “Als rapporteur moet je altijd bereid zijn om ministers te spreken, om naar partijen in een land te luisteren. Invloed uitoefenen is hun goed recht. De vraag is: hoe ga je ermee om? Laat je je sturen, of houd je vast aan de feiten?”

Die houding kostte hem vaak veel energie en politieke strijd. Toch beschouwt hij het als een kern van democratisch werk. “Zonder weerstand is er geen controle. Maar de prijs is hoog: tegenwerking, bedreigingen en soms het gevoel dat je alleen staat.”

Corruptie in de Raad van Europa

Een van de meest gevoelige dossiers waar Omtzigt aan werkte, betrof de zogenaamde “caviar diplomacy” van Azerbeidzjan. “Ik ontdekte dat ook een aantal leden van mijn eigen EVP-fractie door Azerbeidzjan was beïnvloed omgekocht,” vertelt hij. Het ging niet om randfiguren, maar om parlementariërs die belangrijke posities bekleedden binnen de Raad van Europa. Daarmee raakte

de geloofwaardigheid van het instituut rechtstreeks in gevaar.

Omtzigt koos voor de aanval door de zaak niet stil te houden, maar publiekelijk aan de orde te stellen. “We verzamelden steun, eisten een onafhankelijk extern onderzoek en ik stelde in de Raad vragen in het openbaar. Daarmee dwong ik transparantie af en kon ik het onderwerp niet zomaar laten verdwijnen achter gesloten deuren.” Het maakte hem niet geliefd bij de betrokkenen, die hun posities gebruikten om hem onder druk te zetten en zijn werk te frustreren. “Maar zwijgen was geen optie. Juist omdat de corruptie zich midden in de organisatie afspeelde, moest het naar buiten gebracht worden. Ik begreep hoe klokkenluiders zich moesten voelen.”

“De Raad van Europa is harder nodig dan ooit.”

Pieter Omtzigt

De Raad van Europa is de belangrijkste mensenrechtenorganisatie van het Europese continent. Sinds de oprichting in 1949 heeft de organisatie een gemeenschappelijke juridische ruimte gecreëerd rondom het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Het heeft 46 lidstaten, is gevestigd in Straatsburg (Frankrijk) en bestaat uit twee organen; de Parlementaire Vergadering en de Comité van Ministers.

Klokkenluiders: onmisbare maar onbeschermde stemmen

Een terugkerend thema in Omtzigt's werk is de positie van klokkenluiders. "Als er geen cultuur is waarin klokkenluiders beschermd en gewaardeerd worden, verandert er niets. En dat geldt ook voor Nederland. Kijk naar de toeslagenaffaire: daar zijn de klokkenluiders gewoon ontslagen, soms om futiele redenen. Dat is misschien wel het pijnlijkste dossier dat we gehad hebben."

Volgens Omtzigt is er meer nodig dan wetgeving: er moet een fundamentele cultuurverandering komen. "We behandelen burgers te vaak als consumenten, niet als actieve deelnemers aan de samenleving. Sinds de Paarse kabinetten is die verhouding scheefgegroeid. We hebben dringend een nieuw sociaal contract nodig."

Een samenleving van bubbels

Hij maakt zich zorgen over de sociale samenhang. "We denken een egalitair land te zijn, maar dat zijn we niet. We leven in bubbels, gescheiden door opleidingsniveau, inkomen en woonwijk. Vroeger had je instituties zoals kerken en brede sportverenigingen waar mensen elkaar ontmoetten, nu zijn die weggefallen. Het gevolg is dat we elkaar niet meer begrijpen." Dat gebrek aan gedeelde ervaring vertaalt zich volgens Omtzigt ook in de politiek. "Het vertrouwen in instituties neemt af. En zonder vertrouwen wordt de democratie uitgehold."

Hervorming van de Raad van Europa

Zijn internationale ervaring sterkt hem in de overtuiging dat ook instellingen zoals de Raad van Europa hervormd moeten worden. "Fundamentele vrijheden moeten keihard beschermd worden. Maar er moet ook een duidelijke marge van appreciatie komen, ruimte voor landen om eigen keuzes te maken. Nu is het vaak allebei half: kleine zaken krijgen alle aandacht, terwijl grote schendingen onder de radar blijven."

Hij pleit voor een grondige discussie over de rol van internationale organisaties. "De internationale rechtsorde staat onder grote druk omdat landen ongestraft de afspraken aan hun laars mogen lappen en de rest ernaar kijkt en erbij staat."

De staat van de Nederlandse democratie

Omtzigt trekt de lijn door naar Nederland. Hij schetst een zorgelijk beeld: te weinig *checks and balances*, een zwakke parlementaire cultuur, een complexe wetgeving die nauwelijks te behappen is met de beperkte ondersteuning die Kamerleden hebben. "De doorstroom van Kamerleden is veel te groot geworden. Wetgeving stapelt zich op, maar parlementariërs krijgen te weinig tijd en middelen om hun werk goed te doen."

Daarom pleit hij voor een versterking van het parlement, meer ondersteuning en een

steviger rol voor onafhankelijke instituties. Ook zou Nederland volgens hem een eigen constitutioneel hof moeten hebben. "We zijn het enige land dat het EVRM als passieve grondwet ziet. Dat maakt ons kwetsbaar. We moeten veel waakzamer zijn, ook, nee juist tegenover de overheid."

Europa's afnemende invloed

Naast de interne problemen van de democratie wijst Omtzigt op de geopolitieke realiteit. "Europa had aan het begin de 20e eeuw nog vijftientig procent van de wereldbevolking en was economisch oppermachtig. Nu zijn we een veel kleiner, minder invloedrijk continent geworden, economisch afhankelijk van anderen. Toen Trump met tarieven zwaaide, bleek hoe kwetsbaar we zijn. Dat had een *wake-up call* moeten zijn, maar we zijn gewoon weer in slaap gevallen."

De constatering is ontvankelijk: Europa speelt geen hoofdrol meer in de wereldorde, maar gedraagt zich alsof dat nog wel zo is. "We moeten ons opnieuw bezinnen op wat we kunnen en willen bijdragen. Want als we blijven doen alsof alles hetzelfde is gebleven, dan raken we definitief buitenspel en veranderen we van speler in speelbal."

Zijn kernboodschap: herstel van vertrouwen – in de politiek, in de instituties, en in de samenleving zelf. "Zonder vertrouwen is er geen democratie. Dat geldt in Nederland, maar net zo goed in Europa en daarbuiten."

Persoonlijke balans

Terugblikkend op ruim twintig jaar internationale politiek benadrukt Omtzigt ook de persoonlijke tol. "Politiek werk combineren met een gezin is zwaar. Je bent altijd onderweg, altijd aan het werk. Dat is soms moeilijk uit te leggen thuis." Hij schetst hoe de werkdruk soms overweldigend was.

"Ik had vaak het gevoel dat ik er alleen voor stond. De dossiers waren enorm complex en stapelden zich op: corruptie, mensenrechten. Vooral in de tijd dat ik in Den Haag met het toeslagenschandaal bezig was en met 'functie elders' te maken kreeg en tegelijkertijd in Europa bezig was met een gevecht tegen corruptie in eigen kring, een moordonderzoek in Malta en een onderzoek naar Poetin op aangeven van Vladimir Kara Murza, die zelf gevangen zat, was heel pittig."

Toch overheerst bij hem de overtuiging dat het werk noodzakelijk is. "De democratie functioneert niet vanzelf. Je moet er elke dag opnieuw voor vechten."

Een boodschap aan de nieuwe generatie

Aan het einde van het gesprek richt Omtzigt zich tot toekomstige parlementariërs. "Verwacht niet dat het systeem vanzelf de grote problemen oplost. Het huidige politieke bestel schiet tekort. Het vraagt moed om je eigen rol serieus te nemen, om door te zetten tegen druk en tegenwerking."

Nederland in cijfers

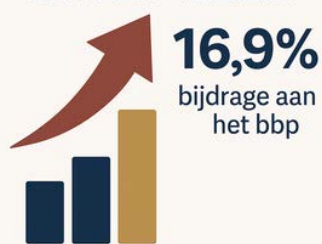
18.083.010

Inwoners Nederland (juli 2025)

GETALLENPAGINA

Cijfers vertellen een eigen verhaal en laten zien hoe beleid in de praktijk uitpakt, hoe burgers dit ervaren en welke opgaven bestuurders dagelijks tegenkomen in de samenleving en de overheid.

OVERHEID IS GROEIPIJLER

CBS, 2025

OMZETGROEI

BIJ NIET-FINANCIËLE BEDRIJVEN

20,5%

VAN DE NEDERLANDSCHE BEVOLKING

IS 65 JAAR OF OUDER

VACATURES 389.000

in Nederland in het tweede kwartaal van 2025

Het aantal openstaande vacatures blijft hoog: 101 per 100 werklozen.

CBS

Twée talen, één klik

Door Jeroen Zandberg

Wat digitalisering betekent voor het Fries in de online overheid

ANALYSE

In Fryslân hebben burgers een uniek recht: ze mogen zich tot de overheid richten in het Fries. In de praktijk is Nederlands echter nog steeds de voertaal voor de meeste formulieren, brieven en beleidsstukken. In de wandelgangen of aan de balie wordt het Fries echter relatief vaak gebruikt, vergeleken met de zichtbaarheid ervan in officiële documenten. Nu de overheid steeds digitaler wordt, wordt de vraag echter steeds prangender: hoe kan het Fries een volwaardige plaats krijgen in de digitale wereld van de overheid?

Fries als cyberunderdog

Taalkundigen spreken van zogenaamde *low-resource* talen. Dit betekent dat er weinig databases, terminologie en gedigitaliseerde bronnen zijn om de taal sterk te positioneren in de online en administratieve wereld. Waar grote talen zoals Engels of Frans miljoenen vertaalparen en intelligente AI-systemen hebben, moet het Fries genoeg nemen met schaarse middelen.

Dat maakt de situatie wezenlijk anders dan bijvoorbeeld Canada of Brussel, waar twee dominante talen naast elkaar opereren. Het ligt dicht bij gebieden waar een dominante taal samenwerkt met een binnen het grondgebied erkende kleine taal, zoals het Welsh in Wales of het Sorbisch in Duitsland. Daar spelen vergelijkbare uitdagingen: hoe houd je een kleine taal in leven in een tijdperk van digitalisering dat vooral draait om en gebaseerd is op de grote wereldtalen?

Recht of plicht

Een belangrijk verschil tussen Wales en Fryslân is paradoxaal. In Wales is tweetaligheid een kwestie van overheidsrichtlijnen: diensten moeten tweetalig worden aangeboden – Engels en Welsh. In Fryslân is tweetaligheid geen plicht maar slechts een burgerrecht. De overheid hoeft niet al haar diensten tweetalig uit te voeren, maar moet wel instemmen met de vraag van een burger om dit in het Fries te doen. In Wales is het gebruik van het Welsh een plicht van de overheid, terwijl in Fryslân het gebruik van het Fries een recht van de burger is.

Deze onevenwichtigheid is verantwoordelijk voor het grootste deel van de discrepantie in de praktijk. In Wales is het standaard om tweetalige websites, formulieren en webdiensten te hebben. Dit verschilt per gemeente en soms ook per ambtenaar in Fryslân.

Investeren in taalvaardigheid

Toch doet Fryslân het beter dan verwante talen net over de grens. Zo zijn de talen Saterfries in Nedersaksen en het Noordfries in Sleeswijk-Holstein weliswaar erkend in Duitsland, maar spelen ze in de bestuurspraktijk slechts een marginale rol. Digitale vertaalhulpmiddelen ontbreken en het aantal actieve sprekers is klein.

Dit artikel beschrijft de resultaten van het onderzoek dat Jeroen Zandberg de afgelopen maanden heeft verricht in opdracht van het Wetenschappelijk Bureau voor Nieuw Sociaal Contract. Het onderzoek richt zich op de organisatie van tweetalig bestuur in de provincie en gemeenten van Fryslân en de rol die digitalisering daarin speelt. Het onderzoeksrapport wordt in oktober door het Wetenschappelijk Bureau voor NSC gepresenteerd.

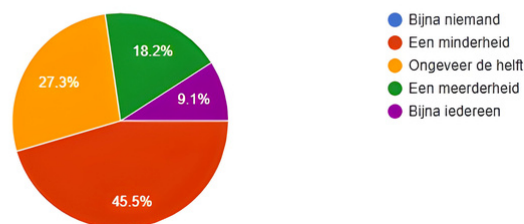
Fryslân heeft meer geïnvesteerd in taalcursussen en taalvaardigheid bij ambtenaren. Daardoor is er ruimte om met tweetaligheid te experimenteren in de organisatie. Hoe meer mensen de taal beheersen, hoe makkelijker het is om die ook digitaal en bestuurlijk in te zetten.

De digitale praktijk

Uit interviews en een enquête onder Friese gemeenten blijkt dat de praktijk sterk uiteenloopt. De provincie zelf profileert zich nadrukkelijk tweetalig: de website is in het Fries én Nederlands beschikbaar, en ook Statenstukken zijn er in beide talen. Gemeenten maken hun eigen keuzes. Sommige bieden hun website deels in het Fries aan, anderen beperken zich tot Nederlands.

Digitale formulieren zijn bijna altijd eentalig Nederlands. Raadsinformatiesystemen en livestreams laten het Fries wel horen in de vergaderzaal, maar de digitale ondersteuningslaag – ondertiteling, notulen, zoekfuncties – is vrijwel volledig Nederlandstalig.

Hoeveel medewerkers in uw gemeente gebruiken actief het Fries in hun werk?

Vertaalhulpmiddelen en AI

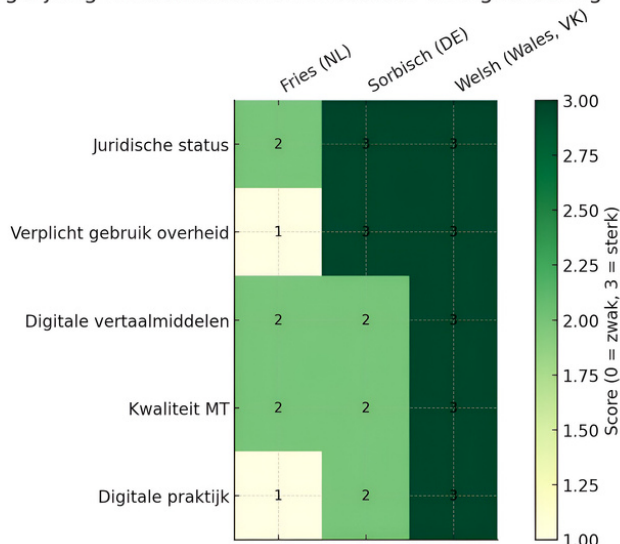
Een belangrijk hulpmiddel in het digitale bestuur zijn vertaalmachines. Het bekendste voorbeeld is Oersetter, samen met Frysker.nl ontwikkeld door de Fryske Akademy. Dagelijks maken zo'n 1.300 tot 1.500 mensen er gebruik van, waarvan het grootste deel voor Oersetter. Het programma is redelijk betrouwbaar voor korte teksten, maar nog altijd niet geschikt voor officiële documenten zonder menselijke correctie.

Ook Google Translate ondersteunt sinds 2016 het Fries. De laatste tijd is er ook de opkomst van AI-modellen zoals ChatGPT en Copilot die kunnen wedijveren met de traditionele vertaalprogramma's. Het onderzoek bevat een uitgebreide test van de vier hierboven benoemde programma's. De zogenaamde BLEU, chrF en COMET scores geven daarbij een verhelderende kijk op de toekomst van digitale vertaling.

Conclusie

Digitalisering heeft duidelijk gemaakt dat talen met weinig middelen, zoals het Fries, kwetsbaar zijn. Er zijn echter kansen en mogelijkheden: het succes van Oersetter, de snelle opkomst van AI-modellen en de ervaringen opgedaan in Wales en Duitsland laten zien dat goed gericht beleid, investeringen in taalvaardigheid van ambtenaren en een open houding ten opzichte van technologische en organisatorische innovatie essentieel zijn. Om van het Fries tenslotte een volwaardige bestuurstaal te maken is het daarnaast nodig om ervoor te zorgen dat het gebruik van het Fries in het bestuur niet alleen een recht is van de burger, maar dat het een plicht wordt van de overheid.

Vergelijking minderheidstalen in bestuur en digitalisering

Van blokkade naar beleid

Door Jos van Ginneken

Nederland uit het bureaucratische stikstofmoeras

ANALYSE

Veel maatschappelijke uitdagingen en opgaven liggen stil of lopen vertraging op door het bureaucratische moeras waarin Nederland is vastgelopen ten aanzien van stikstof. Woningbouw, ontwikkeling van duurzame energie en industrie en zelfs natuurbeheer worden tegengehouden omdat er geen vergunning verleend kan worden op basis van de huidige regels. Er wordt daarbij verwezen naar hoe de natuur op omvallen staat met een beroep op de stikstofmodellen en de huidige wetgeving. Provincies, belangengroepen, boerenorganisaties en activisten vliegen elkaar voor de rechter in de haren, terwijl Nederland op het 'stikstofslot' blijft zitten en (bouw)projecten die van groot publiek belang zijn, blijven liggen. Daarvoor is een doorbraak nodig.

Het Wetenschappelijk Bureau NSC heeft daarom De Nieuwe Denktank (DND) opdracht gegeven om te werken aan een visie en concrete voorstellen voor een nieuwe aanpak van het natuurbeleid. DND analyseert daarvoor de hiaten in de huidige Nederlandse wet- en regelgeving en kijkt daarnaast naar onze Europese buurlanden voor oplossingen en alternatieven. Zo hoopt het WB-NSC bij te dragen aan een natuurbeleid dat zowel bijdraagt aan een levendig en divers landschap waar we allemaal van kunnen genieten, alsook Nederland weer lucht geeft om te bouwen en investeren.

Risicomijding en de modellenwerkelijkheid

Het huidige stikstofbeleid heeft twee belangrijke pijlers die ervoor zorgen dat Nederland vastzit in het bureaucratische moeras. Het eerste daarvan is het uitgangspunt dat ieder risico op verslechtering van de natuur tot nul teruggebracht dient te worden. Dit is zowel ideologisch als praktisch een onwenselijke

visie op natuur, milieu en stikstof.

De ideologische onwenselijkheid zit erin dat het uitsluiten van ieder risico uitgaat van een maakbare wereld. De overheid zet de grote lijnen uit en moet het geheel in deze vooral goed managen en maatschappelijke ontwikkelingen in goede banen leiden. Dit is echter niet mogelijk. Het is praktisch onmogelijk voor de overheid om alle aspecten van de samenleving, bedrijvigheid en de onderliggende omstandigheden vanachter een bureau aan te sturen. Zeker iets zo bewegelijks, divers en veranderlijks als de natuur laat zich niet vatten en bepalen in Excel-sheets.

De praktische onwenselijkheid van dit streven naar een nulrisico op verslechtering van de natuur hangt samen met de tweede pijler van het huidige stikstofbeleid. Deze pijler draait om het gebruik van rekenmodellen die noch geschikt zijn om de hoeveelheid stikstof die een project uitstoot te meten, noch om te bepalen of hierdoor de kwaliteit van de natuur achteruitgaat. De Nieuwe Denktank onderbouwt in het rapport voor het WB-NSC de analyses die ze hierover eerder heeft uitgevoerd.

Het AERIUS-model dat wordt gebruikt voor de vergunningverlening aan onder meer boeren en bouwers is ongeschikt om de maximale hoeveelheden stikstof te meten.

Dit artikel beschrijft de resultaten van het onderzoek dat De Nieuwe Denktank de afgelopen maanden heeft verricht in opdracht van het Wetenschappelijk Bureau voor Nieuw Sociaal Contract. Het onderzoek richt zich op een nieuwe aanpak van het natuurbeleid dat bijdraagt aan een levendig en divers landschap en Nederland weer ruimte geeft om te bouwen en te investeren. Het onderzoeksrapport wordt in oktober door het Wetenschappelijk Bureau voor NSC gepresenteerd.

In de huidige wetgeving wordt uitgegaan van de Kritische Depositiewaarde (KDW). Deze grens is echter zo laag gezet dat het onmogelijk is deze met het huidige instrumentarium te meten. Daarmee is de KDW verworden tot een papieren werkelijkheid die losstaat van de feitelijke staat van de natuur. Op plekken waar de modellen een overschrijding voorspellen, laten veldgegevens vaak geen achteruitgang zien. Toch zijn rechters en bestuurders eraan gebonden, waardoor Nederland op slot zit met een juridisch en bestuurlijk onwerkbaar systeem.

Daar komt bij dat de KDW periodiek wordt bijgesteld en dat modelupdates de gemodelleerde depositie met wel 10 tot 15 procent kunnen laten fluctueren. Dit leidt tot pure rechts- en beleidsonzekerheid en zorgt ervoor dat activiteiten die geen noemenswaardig effect op de staat van de natuur hebben, stil komen te liggen alsook dat zeer vervuilende activiteiten potentieel doorgang kunnen vinden.

Niemand draagt verantwoordelijkheid

Naast de gebrekkige onderbouwing van de normen is er ook sprake van een fundamenteel probleem in de manier waarop het natuurbeheer in Nederland is georganiseerd. Provincies zijn tegelijkertijd vergunningverlener, uitvoerder en toezichthouder. Deze spagaat leidt tot risicomijdend gedrag, technocratische reflexen en een gebrek aan onafhankelijk toezicht. Uit angst voor juridische procedures wordt daarom een veel te groot beroep gedaan op de modellen, zoals AERIUS, die ongeschikt zijn om de gevraagde zekerheden te geven.

Het gevolg is een scheefgegroeid systeem dat nauwelijks ruimte laat voor innovatie, lokale kennis of maatwerk, en waarin de verantwoordelijkheid voor het behoud van natuur te vaak bij anderen wordt neergelegd. De Nieuwe Denktank zal met voorstellen komen hoe deze taakverdeling beter georganiseerd kan worden. Dit moet risicomijding ontmoedigen en ook meer macht en tegenmacht in het systeem inbouwen.

Europese alternatieven

In de zoektocht naar alternatieven voor het vastgelopen Nederlandse beleid wordt bewust over de grens gekeken. Met name Frankrijk laat zien dat het anders kan. Daar is in de wet vastgelegd dat natuurbeheer altijd moet plaatsvinden in een cyclus van plannen, uitvoeren, controleren en bijsturen. Ook is de rolverdeling helder: uitvoerders beheren, provincies beslissen, onafhankelijke instanties houden toezicht.

Daarnaast wordt in Frankrijk het verslechteringsverbod uit de Europese Habitatrichtlijn gecombineerd met de verplichting om ook economische, sociale en culturele belangen en lokale bijzonderheden mee te wegen. Dat voorkomt dat natuurbeleid een eenzijdig, technocratisch project wordt dat de samenleving lamlegt.

Naar een nieuw natuurbeleid

Het rapport dat De Nieuwe Denktank voor het Wetenschappelijk Bureau NSC opstelt, verschijnt binnenkort en biedt een realistisch en uitvoerbaar alternatief dat de natuur daadwerkelijk beschermt én Nederland weer lucht geeft om te bouwen, verduurzamen en investeren. Daarbij wordt ingezet op een proportioneel vergunningstelsel waarin activiteiten die geen significant effect hebben niet langer onnodig worden tegengehouden door eindeloos gesteggel over individuele vergunningen op basis van achterhaalde en onbruikbare meetmethodes. Zo bouwen we toe naar een natuurbeleid dat de biodiversiteit beschermt én Nederland lostrekt uit het bureaucratische stikstofmoeras.

“Modellen kunnen de natuur niet redden – beleid moet terug naar de werkelijkheid.”

INTERVIEW

Rechtsstaat onder vuur

Matthew Caruana Galizia

"Zonder sterke instituties wordt straffeloosheid de norm"

Door Jeroen Zandberg

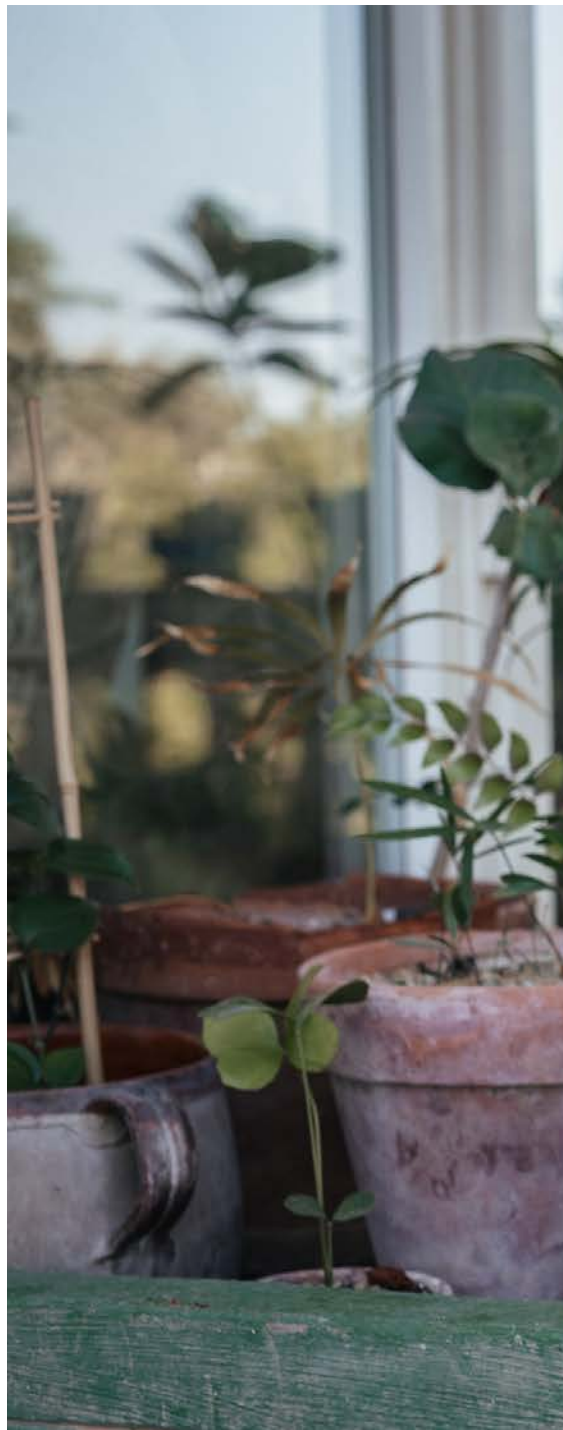
**OVER DE MOORD OP ZIJN MOEDER, DE ZOEKTOCHT
NAAR GERECHTIGHEID EN DE STRIJD OM DE
RECHTSSTAAT IN MALTA**

Op 16 oktober 2017 werd Daphne Caruana Galizia, Malta's bekendste onderzoeks-journaliste, door een autobom vermoord. Ze had jarenlang corruptie op het hoogste niveau blootgelegd. Haar dood schokte Europa en werd een symbool van de gevaren die onderzoeksjournalisten wereldwijd lopen. Acht jaar later spreekt haar zoon Matthew Caruana Galizia, zelf onderzoeksjournalist en directeur van de naar haar vernoemde stichting, op het symposium van Nieuw Sociaal Contract over twintig jaar werk van Pieter Omtzigt in de Raad van Europa.

In gesprek met Bulletin blikt hij terug op de omstandigheden van de moord, de rol die Omtzigt speelde bij het afdwingen van gerechtigheid en de bredere les dat democratie in enkele jaren kan worden uitgehold als instituties niet worden verdedigd.

"Een moord mogelijk gemaakt door een verzwakte rechtsstaat"

Matthew Caruana Galizia herinnert zich scherp de omstandigheden waaronder zijn moeder haar werk deed. "Ze onderzocht grootschalige corruptie op het hoogste niveau.

Het bewijs lag op straat, maar politie en justitie weigerden in te grijpen. De regering had de instituties die corruptie moesten onderzoeken feitelijk buitenspel gezet."

Daphne was op dat moment vrijwel de enige die nog durfde te publiceren. Intussen werden er meer dan veertig rechtszaken tegen haar aangespannen – zogenoemde SLAPP-zaken (*Strategic Lawsuits Against Public Participation*) bedoeld om haar monddood te maken. Toen ook dat niet werkte, greep men naar het uiterste middel. "Ze probeerden alles: de politie neutraliseren, de rechterlijke macht neutraliseren, de aanklager neutraliseren. Alleen mijn moeder kregen ze niet klein. En toen kwam de bom," zegt Matthew.

Een regering die van corruptie haar kerntaak maakte

Volgens Caruana Galizia was de moord het resultaat van een systemisch probleem. De Labour-regering, die in 2013 aan de macht kwam, gebruikte de staat niet om te besturen, maar om zichzelf te verrijken. “Binnen vier jaar was corruptie niet langer een incident, maar de kernactiviteit van de regering. Alles draaide om het wegsluizen van geld.”

De Panama Papers en andere onderzoeken toonden de omvang van het netwerk van schimmige bedrijven, internationale geldstromen en witwasconstructies.

“Het liet zien hoe snel een land kan afglijden,” zegt Matthew. “Vier jaar na de verkiezingen was de situatie zo ernstig dat een politieke moord werd gepleegd om die corruptie af te schermen.”

Traagheid en druk: een moeizaam pad naar gerechtigheid

Na de moord volgde geen snelle afrekening. Integendeel: processen sleepten zich voort. Malta kent de langzaamste rechtsgang van de EU, ondanks forse investeringen in de rechterlijke macht en een laag misdaadcijfer. “Dat wijst op ernstige organisatorische of politieke problemen,” aldus Caruana Galizia.

Toch is er vooruitgang geboekt. Voor het eerst in de moderne Maltese geschiedenis staan politici terecht voor grootschalige corruptie. “Dat is mede te danken aan de volharding van mijn familie en aan internationale druk. Zonder die druk was er niets gebeurd. Nationale instituties handelen zelden uit zichzelf.”

Pieter Omtzigt als bondgenoot

Een cruciale rol was weggelegd voor Pieter Omtzigt, die namens de Raad van Europa rapporteur werd in de zaak. Matthew spreekt met waardering over zijn aanpak: “Pieter werkte grotendeels alleen, met heel beperkte middelen.

“De moord was geen incident, maar een systemisch falen.”

Toch wist hij de systemische fouten in Malta bloot te leggen die een moord mogelijk maakten. En hij kon het zodanig uitleggen dat mensen het begrepen.”

Corruptie is vaak moeilijk uit te leggen; de constructies zijn complex en publiek en media haken snel af. “Maar Pieter wist de aandacht vast te houden. Niet door theatrale middelen, maar door helderheid. Hij gaf richting aan onze campagne in een tijd dat wij in chaos verkeerden.”

De samenwerking ging verder dan analyses. Omtzigt gebruikte zijn ervaring – onder meer uit zijn onderzoek naar corruptie in de Raad van Europa zelf – om instituties onder druk te zetten. “Hij wist wie hij moest aanspreken en hoe. Zonder zijn steun hadden we nooit zulke doorbraken bereikt.”

De Daphne Caruana Galizia Foundation

De familie zag in dat gerechtigheid voor Daphne niet vanuit de overheid zou komen. Ze richtten daarom de Daphne Caruana Galizia Foundation op, met twee doelen: gerechtigheid voor Daphne en structurele hervorming van het Maltese systeem.

De stichting boekte tastbare resultaten. Er kwam een onafhankelijke publieke enquête naar de omstandigheden van de moord. Op Europees niveau werd een anti-SLAPP-richtlijn aangenomen die journalisten en burgers beter beschermt tegen intimiderende rechtszaken. In Malta zelf werd een netwerk van publieke-belang-advocaten opgezet dat families helpt gerechtigheid te verkrijgen. Een van de eerste successen was een publieke enquête naar de dood van een bouwvakker op een door de staat beheerd terrein.

“Die familie werd geïnspireerd door onze campagne,” vertelt Matthew. “Hun zaak leidde tot de tweede publieke enquête in Malta ooit. Het laat zien dat zelfs in een zwak systeem burgers verandering kunnen afdwingen.”

Daphne Caruana Galizia. - foto door Pippa Zammit Cutajar

Lessen voor andere landen

Voor Caruana Galizia is Malta geen uitzondering. “Wat in Malta gebeurde, kan overal gebeuren. Politici die zichzelf willen beschermen, verzwakken doelbewust instituties zoals politie, justitie en de rechterlijke macht. Zo ontstaat straffeloosheid.”

Hij trekt de lijn door naar internationale instellingen. Zodra organen als het Internationaal Strafhof of de Raad van Europa machtige staten of leiders proberen te verantwoorden, worden ze ondermijnd.

“Multilaterale instituties verdedigen is een voorwaarde voor vrede.”

“We zien hoe het Internationaal Strafhof onder vuur ligt vanwege onderzoeken naar oorlogsmisdaden van Israël. Rechters en aanklagers worden gedemoniseerd. Maar door instituties te ondermijnen om één land of één leider te beschermen, verzwak je ze voor iedereen. Dat is levensgevaarlijk. Je keert terug naar een wereld waarin het recht van de sterkste geldt en politieke moorden ongestraft blijven.”

Het gevaar van institutionele erosie

De kern van zijn boodschap is dat instituties sneller verzwakken dan men denkt. “Het kostte Malta maar vier jaar om de rechtsstaat te ontmantelen. Vier jaar was genoeg om een moord mogelijk te maken.”

Dat kwam niet uit het niets, benadrukt hij. Eerdere regeringen deden structureel te weinig om corruptie aan te pakken. “Daardoor verloor het systeem al jaren aan geloofwaardigheid. Toen een nieuwe partij in 2013 aan de macht kwam, was de grond vruchtbaar voor grootschalig misbruik. Alles was ‘fair game’ geworden.” De legitimiteit van de instituties was zo verzwakt dat burgers er nauwelijks nog op vertrouwden, waardoor hun afbraak razendsnel kon gaan.

Dat gevaar ziet hij ook elders. Multilaterale instituties worden aangevallen, soms in naam van soevereiniteit of geopolitieke belangen. “Maar wie die instituties ondermijnt om één leider te beschermen, ondermijnt ze voor iedereen. Dan moet je niet verbaasd zijn als politieke moorden elders ook ongestraft blijven.”

Geloof in de toekomst

De successen die de stichting in Malta heeft bereikt en de Europese hervormingen laten zien dat fundamentele verandering mogelijk is. “Het geeft hoop, niet alleen voor ons, maar ook voor anderen die vechten voor gerechtigheid. Het laat zien dat zelfs na een tragedie vooruitgang mogelijk is, mits je volhoudt en internationale bondgenoten vindt.”

Zijn advies aan jonge journalisten sluit daarbij aan. “Het is een gevaarlijk beroep, maar een van de krachtigste manieren om rechtvaardigheid na te streven. Mijn moeder werd gedreven door een diep gevoel voor rechtvaardigheid. Dat is de beste motivatie. Journalistiek is niet de enige weg – ook in politiek of rechtspraak kun je bijdragen – maar het is een onmisbare weg.”

Mensen houden foto's van Daphne omhoog tijdens een protest op de eerste verjaardag van haar moord in Valletta, Malta. Foto door Jon Borg.

Multilateralisme verdedigen

Caruana Galizia besluit met een oproep die hij ook in Scheveningen zal herhalen: verdedig multilaterale instituties. “Het alternatief is een terugkeer naar een wereld van imperia en geweld, waar macht belangrijker is dan recht. Multilateralisme is niet abstract idealisme; het redt levens. Het is de beste manier om internationale problemen aan te pakken. Als we dat loslaten, keren we terug naar het recht van de sterkste. En dat heeft de wereld al genoeg ellende gebracht.”

Conclusie

Het verhaal van Matthew Caruana Galizia is er een van tragedie én van volharding. Het laat zien hoe een familie die zichzelf nooit als activist zag, werd gedwongen het voortouw te nemen in een strijd tegen corruptie en straffeloosheid. En dat internationale samenwerking – van Pieter Omtzigt tot Europese instituties – onmisbaar was om verandering af te dwingen.

Dit is een belangrijke les: een rechtsstaat kan binnen enkele jaren afbreken. Maar de hoop is dat door volharding van individuen, internationale druk en het verdedigen van multilaterale instituties de gerechtigheid toch kan zegevieren.

“Gerechtigheid moet je afdwingen.”

Matthew Caruana Galizia

Daphne Caruana Galizia Foundation

Streektafen verdienen meer dan mooie woorden

Door Henk Bloemhoff

De gemankeerde status voorbij: Deel III voor Nedersaksisch en Limburgs

ANALYSE

De Raad van Europa stelde in 1992 het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden in. Dit ter bescherming en bevordering, want verlies betekent een bedreiging voor het Europees cultureel erfgoed. Nederland ratificeerde het Handvest in 1996 en stelde een goedkeuringswet in. Het Fries werd onder de werking gesteld van Deel II en Deel III van het Handvest, het Nedersaksisch alleen onder Deel II. In 1997 kreeg het Limburgs diezelfde status. Beide talen kwamen zo op achterstand, in een kleine staartgroep van 19 andere territoriale talen. Dit tegenover de overgrote groep van 129 Deel III-talen. Wat is er mis met Limburgs en Nedersaksisch? Niets natuurlijk. Er is genoeg reden om aan Nedersaksisch en Limburgs alsnog de Deel III-status te geven. Uit het onderzoek, zoals dat is verricht in opdracht van het wetenschappelijk bureau voor NSC, is gebleken wat er misging en wordt ook duidelijk hoe beide talen logischerwijze de status van Deel III-taal alsnog zouden moeten en kunnen krijgen.

Deel II en Deel III: verschil in effect

De regionale talen die een staat aanwijst voor het Handvest komen sowieso onder de werking van Handvest deel II. Dat bestaat uit het zeer belangrijke Artikel 7. Het eerste lid beschrijft de doelstellingen en beginselen. In Deel III zijn die 'vertaald' in nauwkeurig geformuleerde beleidsambities die in de praktijk effect sorteren. Staten selecteren tenminste 35 opties, namelijk die welke het beste aansluiten bij de situatie van een taal en de intenties. Ik geef een voorbeeld uit het domein Onderwijs, waarbij mijn keuze uitgaat naar optie iii. Uit het geciteerde moge duidelijk zijn dat men ook sterkere opties kan kiezen (i, ii) of minder vergaande (iv).

[Uit Artikel 8, Lid 1, letter b; Lees: Verplichten Partijen zich...]

- i. Primair onderwijs te bieden in de desbetreffende regionale talen of talen van minderheden; of
- ii. Een aanmerkelijk deel van het primair onderwijs te bieden in de desbetreffende regionale talen of talen van minderheden; of
- iii. Binnen het primair onderwijs te voorzien in het onderwijzen van de desbetreffende regionale talen of talen van minderheden als integrerend deel van het leerplan; of
- iv. Een van de onder i tot en met iii genoemde maatregelen althans toe te passen op de leerlingen wier gezin daarom verzoekt en wier het aantal voldoende wordt geacht;

De gewone route genegeerd

Bij ratificatie verplicht een staat zich tot toepassing van Deel II en van de zelf aangewezen bepalingen van Deel III. Dat gebeurde niet voor Nedersaksisch en Limburgs. Dit is vreemd, want volgens paragraaf 49 van het Rapport van Uitleg wordt er wel van Deel III-toepassing uitgegaan. Daarin is immers 'de essentie van de door het Handvest geboden bescherming (...) vastgelegd.'

Dit artikel beschrijft de resultaten van het onderzoek dat dr. Henk Bloemhoff de afgelopen maanden heeft verricht in opdracht van het Wetenschappelijk Bureau voor Nieuw Sociaal Contract. Het onderzoek richt zich op de positie van het Nedersaksisch en het Limburgs in het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden, en op de vraag waarom deze streektafen worden achtergesteld. Het onderzoeksrapport wordt in oktober door het Wetenschappelijk Bureau voor NSC gepresenteerd.

Een staat kan afwijken, maar alleen met argumenten die verenigbaar zijn met doelstellingen en beginselen van het Handvest.’ Die kwam ik echter niet tegen.

Stelselmatig werden verzoeken om Deel III door het Rijk afgewezen. De redenen die hiervoor werden aangedragen waren de volgende:

1. Inspanningen en culturele uitingen haalden bij lange na die van het Fries niet;
2. Er bestond angst voor extra kosten en bureaucratische lasten;
3. Men wilde extra wet- en regelgeving vermijden.

De argumenten hiertegen zijn de volgende:

1. Niet het Fries is de norm, maar de opties uit Deel III; passend bij eigen situaties en ambities;
2. Deel II vereist al, waar nodig, wet- en regelgeving;
3. Deel II vereist vastberaden optreden, met name voor onderwijs, wat ‘op maat’ afleesbaar is uit Deel III. Vastberadenheid is geboden want de regionale talen staan immers onder grote druk.

Geen dienstbaarheid, wel tegenwerpingen

Uit vrijgegeven WOO-documenten blijkt dat achter de schermen van met name het Ministerie van Binnenlandse Zaken veel tegenwerpingen zijn gedaan; de dienstbaarheid leek ver te zoeken. Het Handvest zou alleen codificerend gebruikt moeten worden. Echter, alleen al uit de monitoring-activiteiten van de Raad van Europa blijkt dat het Handvest (ook) een groeimodel is. De beleidsmaatregelen kunnen naderhand worden verbeterd, uitgebreid, en ook kunnen extra opties worden ondertekend.

Verspreiding van Nedersaksisch. Kaart door Henk Bloemhoff

“Erkenning van Nedersaksisch en Limburgs onder Deel III is geen gunst, maar een recht.”

Weer op de juiste route: Deel III

In 2018, respectievelijk 2019, werden convenanten voor het Nedersaksisch en Limburgs ingesteld. Ze blijken achteraf geen goed alternatief te zijn voor de toepassing van Deel III. Dit werd ook recent geconstateerd in het Limburgse ‘Rapport Berenschot’ uit 2024.

Er kleven grote bezwaren aan het inmiddels dertig jaar lang uitblijven van Deel III:

- Het is strijdig met de doelstellingen en principes van het Handvest
- Nedersaksisch en Limburgs lijken gemankeerde talen
- Nedersaksen en Limburgers blijven achtergesteld
- Het Rijk vindt dat men geen bacheloropleidingen hoeft in te stellen met als reden dat het Nedersaksisch en Limburgs geen Deel III-talen zijn.
- Het Nederlands Letterenfonds zal subsidies weigeren omdat deze enkel voor Deel III-talen zijn.

Toepassing van Deel III zal positieve effecten geven:

- Het beleid zal scherper worden geformuleerd en uitgevoerd, en door de Raad van Europa goed worden gemonitord.
- Na dertig jaar discussies en frustraties krijgt men een nieuwe, sterke impuls.

Voorstel voor te nemen stappen

1. De Tweede Kamer besluit tot aanmelding bij de Raad van Europa voor tenminste 35 opties.
2. De Tweede Kamer besluit dat twee werkgroepen, voor Nedersaksisch en Limburgs, aan de slag gaan voor bijbehorend beleid nu en later, in overleg met de regionale overheden.
3. De Tweede Kamer draagt het Ministerie op om adequaat te rapporteren na aanmelding van Nedersaksisch en Limburgs onder Deel III, met name aan de Raad van Europa. Daarmee is de inwerkingstelling een feit en kunnen beide talen, net als het Fries, de monitoringscycli van de Raad van Europa ondergaan.

“Wie een streektaal verliest, verliest een stuk Europees erfgoed.”

RAPPORTAGE

Europese herbewapening - binnen of buiten de EU

Op zaterdag 20 september 2025 presenteerde het Wetenschappelijk Bureau Nieuw Sociaal Contract (WB-NSC) een onderzoeksrapport door dr. Ronald de Bruin over Defensie en Europa. Het rapport biedt een scherpe analyse van de recente plannen van de Europese Commissie voor herbewapening, waaronder het ReArm Europe Plan en de oprichting van een supranationale herbewapenings-bank buiten de EU-structuur.

Met haar Witboek Readiness 2030 – ReArm Europe Plan van afgelopen maart, geeft de Europese Commissie haar visie over hoe Europa haar defensie kan versterken om tegen 2030 voldoende afschrikingsvermogen te hebben om een potentiële oorlog te voorkomen. Belangrijk onderdeel hiervan is het ReArm Europe Plan dat beschrijft hoe alle beschikbare financiële hefboomen kunnen worden gebruikt om de EU-lidstaten te helpen hun uitgaven voor defensiecapaciteit snel en aanzienlijk te verhogen. Dit gaf aanleiding tot heftige discussies, ook in Nederland, met name over twee van de voorgestelde financieringsvormen:

1. Een nieuw financieel instrument—Security Action for Europe (SAFE).
2. De activatie van de nationale ontsnappingsclausule van het Stabiliteits- en Groeiact.

Dit rapport onderzoekt de mogelijkheden voor Nederland om aan zijn militaire en financiële verplichtingen te voldoen op een wijze die de uitkomsten maximaliseert en tegelijkertijd de risico's minimaliseert.

Dr. Ronald de Bruin, overhandigt het onderzoeksrapport aan Tweede Kamerlid Vincent Verouden.

RAPPORTAGE

Onzichtbare Macht – het Inlichtingenbureau doorgelicht

Op dinsdag 23 september 2025 presenteerde het Wetenschappelijk Bureau Nieuw Sociaal Contract (WB-NSC) een nieuw rapport over het Bureau InformatieDiensten Nederland (Inlichtingenbureau). Het onderzoek laat zien welke risico's verbonden zijn aan de rol van het Inlichtingenbureau in de sociale rechte richting uitkeringsgerechtigden, en biedt handelingsperspectieven voor betere democratische controle en bescherming van burgerrechten.

De presentatie vond plaats in Sociëteit Nieuwspoort in Den Haag. Het rapport werd daar door de auteur Jos van Ginneken aangeboden aan de Tweede Kamerfractie van NSC.

Het Bureau InformatieDiensten Nederland is ooit ontstaan uit het idee dat we fraude efficiënt en geautomatiseerd konden bestrijden. Maar dat idee is ingehaald door de werkelijkheid van het toeslagenschandaal. De data zijn gevoeliger geworden, de algoritmen complexer, en de maatschappelijke schade bij fouten groter. We kunnen morele en politieke vraagstukken niet enkel beantwoorden met een technische oplossing.

Is het wenselijk dat een private stichting deze rol vervult? Kunnen we verantwoord omgaan met geautomatiseerde besluitvorming als het gaat om de meest kwetsbare burgers? En welke waarborgen zijn nodig om misstanden in de toekomst te voorkomen?

Het Wetenschappelijk Bureau Nieuw Sociaal Contract hoopt met dit rapport de aanzet te geven tot die discussie. Omdat een overheid die haar burgers wil vertrouwen, zelf ook transparant en controleerbaar moet zijn.

Directeur van het WB-NSC, Jos van Ginneken, overhandigt het onderzoeksrapport aan Tweede Kamerlid en NSC partijleider Eddy van Hijum.

Gerald Knaus

Hoe idealen realistisch beleid worden

Door Jeroen Zandberg

INTERVIEW

Over de Balkan, *caviar diplomacy* en humane migratiecontrole

Toen Gerald Knaus in 1999 met enkele collega's in een café in Sarajevo de European Stability Initiative (ESI) oprichtte, was dat meer een sprong in het diepe dan een strak uitgestippeld plan. Sarajevo is een stad die 1425 dagen lang, van 1992 tot 1996, werd belegerd. De oorlog in Kosovo had honderdduizenden mensen verdreven en de genocide van Srebrenica lag bij iedereen nog vers in het geheugen. "We wilden voorkomen dat Europa elke paar jaar weer met NAVO-interventies massamoorden en etnische zuiveringen moest stoppen," vertelt Knaus.

In de 25 jaar sinds die oprichting heeft Knaus zich ontwikkeld tot een van de invloedrijkste onafhankelijke denkers over Europese stabiliteit. Zijn werk raakt vele domeinen die op het eerste gezicht weinig gemeen lijken te hebben, zoals: de wederopbouw van de Balkan, het blootleggen van corruptie in de Raad van Europa, en het ontwerpen van migratiebeleid dat zowel humaan als effectief is. Maar volgens Knaus is het allemaal met elkaar verbonden: "Het gaat steeds om het verdedigen van de Europese democratische rechtsorde door idealen te vertalen naar praktische oplossingen."

Balkan: van onmogelijke terugkeer naar multi-etnische democratie

Toen ESI begon, leek het idee dat verdreven minderheden zouden terugkeren naar hun dorpen en steden volstrekt onrealistisch. Miljoenen mensen waren verdreven, hele gebieden etnisch gezuiverd. Toch werkte Knaus samen met internationale instellingen aan een onafhankelijk mechanisme voor eigendomsclaims. Binnen enkele jaren werden meer dan 220.000 dossiers behandeld en werd 99 procent van de eigendommen teruggegeven.

Het resultaat was spectaculair: gebieden die na de oorlog mono-etnisch waren, werden opnieuw multi-etnisch. Vandaag de dag wonen meer dan 200.000 mensen veilig in regio's waar ze eerder met geweld waren verdreven. "Het was ongekend in de wereldgeschiedenis," zegt Knaus. "Het bewees dat principes als recht op terugkeer en internationale rechtspraak niet naïef zijn, maar de basis voor duurzame vrede."

Sinds 1996 vonden negen nationale verkiezingen plaats in Bosnië en Herzegovina, zonder de terugkeer van etnisch geweld. Voor Knaus is dat het bewijs dat idealen als rechtvaardigheid en multi-ethniciteit de enige realistische weg waren. “Wat destijds utopisch leek, blijkt de reden waarom de Balkan al een kwart eeuw geen oorlog kent.”

Het Europese wonder: vrede door erkenning van identiteit

Knaus benadrukt dat stabiliteit in de Balkan niet betekent dat identiteiten zijn verdwenen. Integendeel: “Het geheim van het Europese wonder is dat wij de verschillen respecteren. Zweden zijn geen Noren, Litouwers geen Polen – en dat is prima. Ook in de Balkan zullen Serviërs, Bosniakken en Kroaten hun eigen identiteit behouden. Vrede ontstaat niet door die identiteiten te ontkennen, maar door regels die vertrouwen geven dat niemand bang hoeft te zijn voor de ander.” Knaus vertelt dat hij en zijn dochter een boek over dit Europese wonder hebben geschreven. Het boek komt uit op 2 oktober.

Die boodschap klinkt des te actueler tegen de achtergrond van de oorlog in Oekraïne, waar Rusland met geweld ontkent dat Oekraïners als volk bestaan. “Dat is precies het tegenovergestelde van wat de Europese integratie heeft gebracht,” aldus Knaus.

Caviar diplomacy: corruptie in de Raad van Europa

Begin jaren 2010 richtte ESI zijn blik op een heel ander terrein: de integriteit van Europese instellingen. Wat Knaus ontdekte, was schokkend. Terwijl Azerbeidzjan steeds meer oppositieleiden en journalisten opsloot, prees de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa (PACE) de verkiezingen in Bakoe als “goed georganiseerd”. Hoe meer mensenrechten werden geschonden, hoe positiever de rapporten klonken.

ESI's onderzoek onthulde een systeem van grootschalige omkoping en chantage door Azerbeidzjan, bekend geworden als caviar diplomacy. Parlementariërs – die ook nationale volksvertegenwoordigers waren – ontvingen geld, luxe cadeaus, reizen en andere gunsten in ruil voor steun aan het regime.

Om dit aan te kaarten schreef ESI jarenlang rapporten, verzamelde bewijzen en bracht de bevindingen actief naar buiten via internationale media. Knaus en zijn team reisden naar Bakoe, spraken met insiders, documenteerden de geldstromen en noemden openlijk namen.

“We mogen niet bang zijn voor mislukking, maar moeten doen wat nodig is.”

Ze organiseerden debatten in Straatsburg en nodigden parlementariërs uit om zich uit te spreken. “We wisten dat er iets heel verkeerd gaande was, en de enige manier om dat te doorbreken was door feiten te verzamelen en ze onvermoeibaar te publiceren,” zegt Knaus.

Pas toen Italiaanse aanklagers in 2016 bewijs boven tafel kregen van miljoenenbetalingen via schimmige constructies, kwam er beweging in de zaak. Samen met onder anderen Pieter Omtzigt en de Duitse SPD'er Frank Schwabe dwong Knaus een parlementaire enquête af. Voor het eerst in de geschiedenis werd een PACE-voorzitter tot aftreden gedwongen. Nieuwe regels, leiderschapswissels en een onafhankelijke onderzoekscommissie volgden.

“Het toont aan dat instituties alleen bestaan dankzij mensen die hun waarden serieus nemen,” zegt Knaus. “Zonder individuen die tegen de stroom in durven gaan, ook als hun eigen partij iets anders wil, zakt het hele systeem in.”

Vandaag is PACE actiever: het dwong Rusland uit de Raad van Europa, schorste Azerbeidzjaanse leden en zet druk op Georgië. Maar Knaus waarschuwt dat de regeringen in het Comité van Ministers nog steeds tekortschieten. “Als het VK straks onder Nigel Farage uit de Raad van Europa stapt, kan het hele bouwwerk in elkaar storten. Alleen door duidelijk op te treden tegen dictaturen en mensenrechtenschendingen kan de Raad zijn bestaansrecht behouden.”

Migratie: tussen empathie en angst

Het derde grote dossier waarin Knaus naam maakte, is migratie. In 2015, op het hoogtepunt van de vluchtelingencrisis, publiceerde ESI twee rapporten. Het eerste stelde een concreet plan voor om de dodelijke overtochten over de Egeïsche Zee te stoppen; het tweede analyseerde Viktor Orbán's waarschuwing dat oncontroleerbare migratiestromen het liberale Europa zouden ondermijnen.

De kern van ESI's voorstel: humanitaire controle. Mensen die bescherming zoeken, moeten die legaal kunnen aanvragen, zonder hun leven te riskeren in gammele boten. Tegelijk moet de politiek laten zien dat ze grip heeft op migratie, anders slaat empathie om in angst.

Het idee vond weerklank. In maart 2016 sloten de EU en Turkije een akkoord dat de irreguliere overtochten drastisch verminderde. Het aantal doden daalde met 97 procent. Politiek gaf dit Angela Merkel de ruimte om in 2017 herkozen te worden zonder haar humanitaire koers te hoeven verlaten.

Maar sinds de overeenkomst na 2020 ineenzakte, nemen de aantallen weer toe – en daarmee ook de electorale winst van radicaal-rechts. Voor Knaus is de les duidelijk: “Zonder geloofwaardige controle vernietigt angst de rechtsstaat. De enige keuze is tussen humane controle en onmenselijke controle.”

Zijn huidige aanbevelingen zijn even concreet als omstreden: sluit akkoorden met veilige derde landen, niet met misbruikstaten als Libië maar met partners waar UNHCR de opvang en asielprocedure kan organiseren. Combineer dit met legale hervestiging naar Europees voorbeeld van Canada. Zo kan het businessmodel van smokkelaars worden doorbroken, levens worden gered en vertrouwen in de politiek worden hersteld.

Een filosofie van vastberadenheid

Wat verbindt deze drie ogenschijnlijk uiteenlopende thema's – minderheden in

Bosnië, corruptie in Straatsburg, bootvluchtelingen in de Middellandse Zee? Voor Knaus is het antwoord helder: de verdediging van de Europese belofte.

Hij verwijst graag naar Jean Monnet, de grondlegger van de Europese integratie. Monnet was geen gekozen politicus maar een denker en doener die tijdens crises praktische ideeën aandroeg. “Monnet was niet optimistisch, hij was vastberaden,” zegt Knaus. “Dat moet ook ons motto zijn: we mogen niet bang zijn voor mislukking, maar moeten doen wat nodig is.”

Die vastberadenheid vertaalt zich in de manier waarop ESI werkt. Knaus en zijn collega's schrijven rapporten die toegankelijk zijn voor de ‘intelligente vijftienjarige’: geen jargon, geen aannames dat lezers al expert zijn, maar klare taal en feiten die direct toepasbaar zijn. “Je moet je lezers behandelen als gelijken,” zegt hij. “Als iemand mij iets uitlegt over digitale soevereiniteit of klimaat, dan wil ik dat ze me meenemen vanaf nul. Wij proberen dat ook te doen in onze rapporten.”

Daarnaast is timing cruciaal. Beleidsmakers worden overspoeld met advies, maar juist tijdens een crisis zijn ze op zoek naar concrete, geloofwaardige oplossingen. “Als je op dat moment klaarstaat met een voorstel dat haalbaar is, geïnspireerd door idealen maar pragmatisch uitgewerkt, dan kun je echt impact hebben,” legt Knaus uit.

Zo schreef ESI zijn eerste rapport over minderheden in Bosnië letterlijk in de dagen

voor een cruciale internationale bijeenkomst – en werd het document meteen de basis van de discussie.

Tenslotte benadrukt hij dat onafhankelijkheid een voorwaarde is. “Consultants kunnen vaak niet zeggen wat werkelijk nodig is, omdat ze werken binnen de kaders van hun opdrachtgever. Wij wilden vrij zijn om te zeggen wat werkt en wat niet. Dat maakt je soms impopulair, maar het geeft je wel geloofwaardigheid.”

Voor Knaus komt het allemaal samen in een simpele les: zonder heldere analyses, zonder praktische voorstellen en zonder vastberadenheid blijven idealen abstract – en winnen cynici en autocraten. “Alleen door ideeën om te zetten in uitvoerbare plannen kan Europa zijn waarden verdedigen.”

Conclusie: een strijd voor de rechtsstaat

Op 8 oktober 2025 spreekt Gerald Knaus in Den Haag op het symposium over twintig jaar werk van Pieter Omtzigt in de Raad van Europa. Hun samenwerking – van het bestrijden van corruptie tot het zoeken naar humane migratieoplossingen – staat symbool voor wat nodig is om de Europese rechtsorde te behouden.

“Het gaat steeds om dezelfde strijd,” besluit Knaus. “Tegen angst, tegen corruptie, tegen de verleiding van macht zonder recht. Europa kan alleen overleven als we onze waarden vertalen naar beleid dat werkt.”

Naar een toekomstgericht asielbeleid

Door Sebastian Meyer

Grip op asielmigratie vanuit het perspectief van de politieke gemeenschap

ANALYSE

Een juridische blik op asielmigratie

De asielwetten, die onlangs door de Tweede Kamer zijn aangenomen, laten zien hoe legalistisch en technocratisch het discours over asielmigratie is geworden. Het gaat vooral om wat al dan niet juridisch mogelijk is, en juist minder om het democratisch wenselijke. De voorgestelde maatregelen, zoals een nieuw stelsel asielvergunningen, worden door de regering en détail getoetst aan internationaal en Europees recht. Het laatste zou de ruimte bieden om het asielbeleid op een legitieme manier aan te scherpen, met als uiteindelijke doel om de instroom van asielzoekers te verminderen. Naast juridische gaat het vaak over feitelijke (on)mogelijkheden, aangezien bepaalde maatregelen te veel druk zouden leggen op uitvoeringsorganisaties zoals de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en de rechterlijke macht. Sommige Tweede Kamerleden zijn zo bezorgd over de uitvoerbaarheid dat zij de adviezen van de IND en andere betrokkenen klakkeloos willen overnemen, in plaats van zelf af te wegen wat wenselijk is in het algemeen belang.

De dominante ideologie: liberaal constitutionalisme

Asielmigratie wordt dus benaderd vanuit de bestaande juridische en bestuurlijke “systemen” die elk hun eigen rationaliteit kennen (legaliteit, uitvoerbaarheid, enz.). De meer fundamentele vraag of die systemen nog effectief en legitiem zijn, komt daardoor nauwelijks aan de orde. Daar kan alleen verandering in komen als men zijn pijlen richt op de achterliggende ideologie: het liberaal constitutionalisme. Pleitbezorgers van deze ideologie construeren een universele rechtsorde op grond van waarden, beginselen en

mensenrechten. Daar is niets mis mee, ware het niet dat deze abstracte normen buiten de politieke strijd worden geplaatst omdat zich ieder redelijk denkend mens er toch aan zou moeten committeren. Vervolgens is het logisch dat rechters die normen alleen nog maar “toepassen”. Maar in feite komt dat vaak neer op rechtsontwikkeling, omdat open normen zoals de menselijke waardigheid zich daar nou eenmaal voor lenen.

Juridisering in de praktijk: de rechtszaal als voorbeeld

Het liberaal constitutionalisme is concreet te bespeuren in de rechtszaal. Recent behandelde de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de zaak van een Armeens gezin dat sinds 2012 illegaal in Nederland verblijft. Nadat het gezin tevergeefs had geprobeerd om een verblijfsvergunning op grond van het nationaal recht te bemachtigen, deed het een beroep op het beginsel van *non-refoulement*, zoals dat door het Hof van Justitie van de EU wordt uitgelegd. Het gezin beargumenteerde dat de dochters bij terugkeer naar Armenië een reëel risico zouden lopen op onmenselijke en vernederende behandeling omdat ze wegens hun lange verblijf in Nederland zijn “verwesterd”, ongeacht de illegaliteit waarin ze verkeerden. Ze zouden dus de fundamentele waarde van gelijkheid tussen mannen en vrouwen hebben vereenzelvigd, die echter niet zou stroken met de algemene opvattingen in Armenië.

Dit artikel beschrijft de resultaten van het onderzoek dat dr. Sebastian Meyer de afgelopen maanden heeft verricht in opdracht van het Wetenschappelijk Bureau voor Nieuw Sociaal Contract. Het onderzoek richt zich op de vraag hoe Nederland als politieke gemeenschap grip kan krijgen op asielmigratie en welke juridische, bestuurlijke en maatschappelijke spanningsvelden daarbij spelen. Het onderzoeksrapport wordt in oktober door het Wetenschappelijk Bureau voor NSC gepresenteerd.

“Het politieke moet terug in het migratiedebat.”

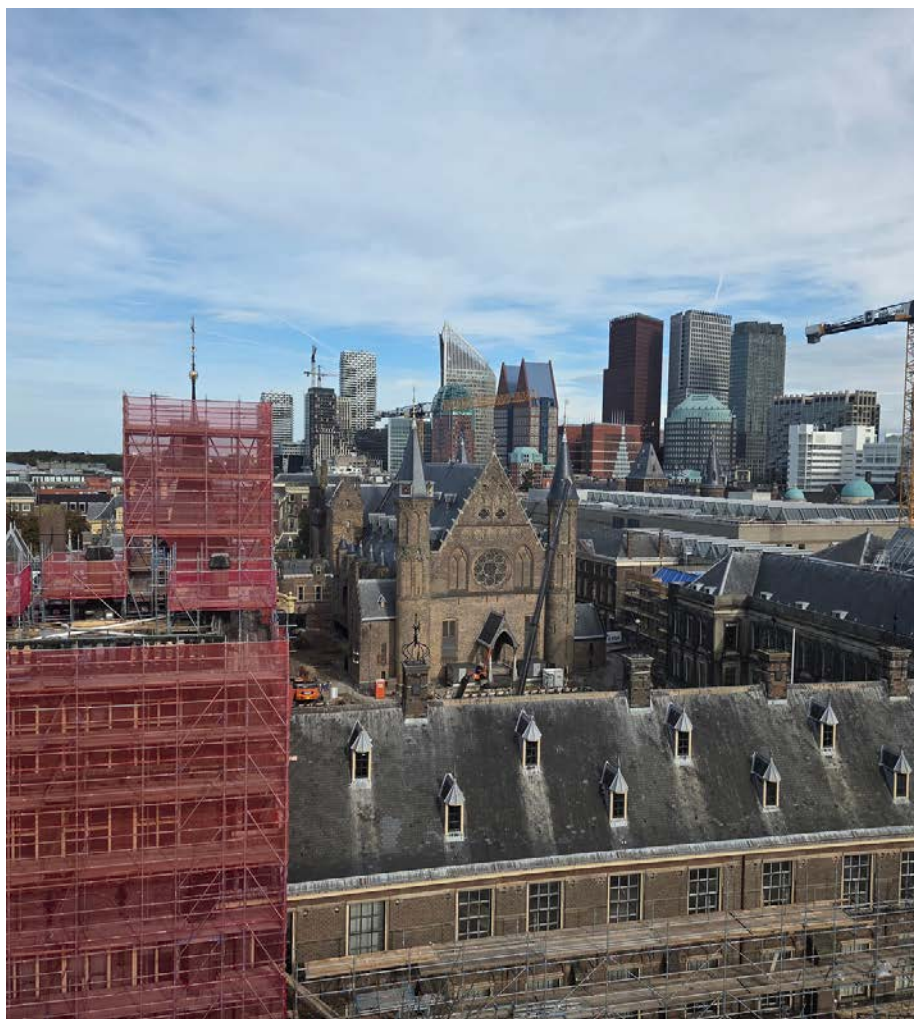
Deze grief slaagde uiteindelijk niet, maar van het Europese Hof moet daar wel grondig onderzoek naar worden gedaan. Dat is een voorbeeld van juridisering als gevolg van een genereuze interpretatie van mensenrechten.

Noodzaak van een bredere maatschappelijke en institutionele dialoog

Wat is daartegen te doen? Om te beginnen is het wenselijk om een institutionele en maatschappelijke dialoog te starten over wat Nederland als politieke gemeenschap eigenlijk beschermwaardig vindt, rekening houdend met de begrensde mogelijkheden in onze democratische rechtsstaat. In abstracto is het weliswaar zonder meer redelijk om het beginsel van *non-refoulement* te omarmen. In concreto is dat toch ineens minder vanzelfsprekend als daarmee om juridische bescherming voor een liberale leefstijl in vrijheid en gelijkheid wordt verzocht, zoals in het zojuist aangehaalde voorbeeld. Dat geldt temeer als men rekening houdt met de gevolgen van juridisering voor de toch al begrensde financiële en bestuurlijke middelen van de staat. Dat duidt echter op een lastige balanceeract, aangezien de staat politieke ruimte terug moet winnen, zonder de fundamentele beginselen van het internationale en Europese vluchtelingenrecht uit te hollen. Daarom moet de dialoog ook over rechtsordes heen gaan. In deze context past de oproep van negen Europese regeringsleiders om de interpretatie van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens te bediscussiëren.

Van praten naar handelen: een toekomstgericht asielbeleid

Maar praten is niet genoeg. Er kan pas echt tegenwicht worden geboden aan het liberaal constitutionalisme als de dialoog resulteert in een structureel, coherent en toekomstgericht idee hoe sturen op asielmigratie ten dienste staat aan het welzijn van de politieke gemeenschap. En die idee moet in eerste instantie in de wet worden verankerd.

De huidige Vreemdelingenwet is vooral een implementatie van Europees recht. De asielwetten, die onlangs in de Tweede Kamer zijn aangenomen, sleutelen aan veel deelregelingen zonder een samenhangend beeld te schetsen dat verder rijkt dan de begrenzing van de toestroom. Belangrijker nog zijn de langdurige gevolgen van die toestroom voor onder andere de verzorgingsstaat en de mate waarin Nederlanders zich überhaupt nog als politieke gemeenschap zien. Daarom is het aan te bevelen om in de Vreemdelingenwet een doelbepaling op te nemen. Daarin verplicht zich de Nederlandse Staat om asielmigratie – net als andere vormen van migratie – te reguleren en te begrenzen. Op basis van het absorptievermogen van de Staat en de politieke gemeenschap dient jaarlijks een richtgetal te worden vastgesteld.

“De staat moet sturen vanuit de draagkracht van de gemeenschap.”

Naar een samenhangende visie op migratie en politieke gemeenschap

In tegenstelling tot het liberaal constitutionalisme zijn algemene begrippen zoals de “openbare orde” of de “nationale veiligheid” niet alleen maar uitzonderingsgronden ter rechtvaardiging van bijvoorbeeld mensenrechtenschendingen. Het gaat veel meer om een fundamentele herwaardering van die begrippen, als invulling van het algemeen welzijn. De rechten van vluchtelingen zijn dan geen afwijking, maar een onderdeel van het algemeen welzijn. Op die basis kan vervolgens concreet beleid worden gevoerd. Om tot een fundamenteel ander asielbeleid te komen, zal Nederland onder andere de mogelijkheden tot legale migratie uit derde landen moeten uitbreiden. Dat heeft echter alleen kans van slagen als van tevoren is nagedacht over de capaciteiten van de Nederlandse Staat en de politieke gemeenschap. In dit alles heeft de rechter met name een controlerende taak; zijn ruimte om het recht dynamisch door te ontwikkelen wordt kleiner.

Naar een economie voor arbeid, niet voor kapitaal

Door Ruud Nijhof

UW OPINIE

Het Wetenschappelijk Bureau NSC (WB-NSC) biedt in Bulletin graag ruimte aan vernieuwende en prikkelende opinies die aansluiten bij en voortbouwen op de ideologie van NSC. Wij nodigen leden en andere geïnteresseerden uit om een bijdrage te leveren in de vorm van een opinieartikel.

Heeft u een goed doordachte visie of een nieuw perspectief dat u wilt delen? Stuur ons dan uw opiniestuk van maximaal 400 woorden. Inzendingen kunnen worden toegestuurd naar: info@WB-NSC.nl.

De redactie van Bulletin en het Wetenschappelijk Bureau NSC behouden zich het recht voor om artikelen te weigeren en/of in overleg met de inzender te redigeren.

OPINIE

In de afgelopen veertig jaar heeft Nederland een grote verandering doorgemaakt in de inkomensverdeling, de machtsuitoefening en de sociale zekerheid. Van een aanvankelijk op arbeid gebaseerde samenleving met sociale voorzieningen en een sociaal evenwicht als kernpunten, is het steeds meer een samenleving geworden van lage-lonen-concurrentie, verlaging van de kapitaalbelasting en verwaarlozing van de levensbehoeften van grote delen van de bevolking. Ik analyseer hier deze transformaties en hun gevolgen, en hoe deze tendensen kunnen worden tegengegaan.

De feiten; verschuivingen in cijfers:

- In 1981 bedroeg de arbeidsinkomensquote (AIQ) 87%; vandaag is dat 69%.
- Het hoogste tarief van de inkomstenbelasting lag toen op 70%; nu is het 48%.
- Collectieve uitgaven namen in 1981 nog 72% in van het nationaal inkomen; nu is dat 43%.
- Het begrotingstekort bedroeg toen 9%; nu is dat minder dan 3%.
- De staatsschuld ten opzichte van het nationaal inkomen was 49%; tegenwoordig is dat ongeveer 47%.

Deze cijfers tonen aan dat – met uitzondering van de staatsschuld – Nederland een forse verschuiving heeft doorgemaakt:

1. Er is geld weggevoerd bij arbeidsinkomen en terechtgekomen bij kapitaalinkomen.
2. De collectieve sector is ingekrompen terwijl de private sector sterk is gegroeid in invloed en omvang.

Historische ontwikkeling

In de jaren '70 was de private sector sterk uitgehouden. Er was vrijwel geen ruimte voor investeringen, het bedrijfsleven stond onder druk, de werkloosheid steeg, en de WAO begon uit zijn voegen te barsten. Onder de kabinetten Lubbers I, II en III werd een omslag ingezet: overheidsuitgaven werden teruggebracht, de sociale zekerheid versoberde, en decentralisatie en privatisering traden in werking onder latere kabinetten van Kok en Rutte. Hoewel deze maatregelen aanvankelijk werden gewaardeerd, leidde het beleid onder Paars II en later onder Rutte-Samsom tot electorale tegenwind: veel kiezers vonden dat de bezuinigingen de collectieve sector te veel schade hadden toegebracht.

Immigratie, collectieve voorzieningen en sociale afstand

Een belangrijk element in deze verschuiving is ongeremde arbeidsimmigratie – zo'n 800.000 tot 900.000 mensen – die heeft bijgedragen aan een 'lage-lonen-economie' in sectoren als tuinbouw, vleesverwerking en logistiek. De asielinstroom was vaak onbeheerst, en de nadelen van de multiculturele samenleving zijn onevenredig neergelegd bij de onderkant van de samenleving: kansarme wijken, overbelasting van onderwijs en huisartsen, woningtekorten.

De bewoners in deze buurten voelen zich politiek niet vertegenwoordigd. Nederland verandert in wat ik noem een diplomademocratie: een systeem waarin goed opgeleiden, bestuurders en elites elkaar erkennen en versterken, vaak los van de situaties van praktisch werkenden.

Economisch systeem dat niet werkt

Hoewel Nederland in de jaren '80 als "economisch slecht" werd gekarakteriseerd wat betreft de kengetallen, is er sindsdien ook rijkdom gegroeid — maar vooral op het kapitaal. Winsten worden vaak gebruikt voor het inkopen van eigen aandelen; innovatief kapitaal blijft achter.

Fiscale regelingen, bijvoorbeeld rulings door de belastingdienst, bevoordelen grote, internationale bedrijven, terwijl het midden- en kleinbedrijf structureel benadeeld wordt.

Belastingwetten zijn complex, inefficiënt, en vaak het resultaat van druk van belangengroepen. Postbusbedrijven ontwijken belasting via de Zuidas, vennootschapsbelasting is verworpen tot een 'race to the bottom'.

Richting herstel: beleidsvoorstellen

Het is hoog tijd om de steven te wenden. Hier volgen beleidsmaatregelen die volgens mij dringend nodig zijn:

- Bestaanszekerheid moet prioriteit krijgen; achterstanden moeten worden ingelopen.
- Hoger minimumloon: wie werkt, moet goed kunnen rondkomen.
- Hervreiding tussen arbeid en kapitaal, bijv. doelstelling ca. 75% arbeid – 25% kapitaal.
- Hervorming van het belastingstelsel: vereenvoudig de regels.
- Verschillende tarieven voor zeer hoge inkomens en geen differentiatie in de behandeling van inkomen uit vermogen en inkomen uit arbeid.

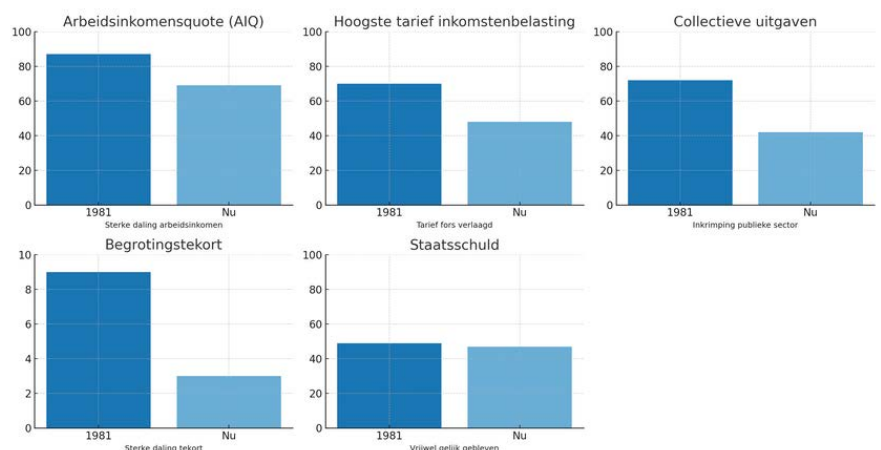
Conclusie

De verschillen tussen de economie in 1981 en 2025 laten goed zien dat kapitaal en lage-lonen-arbeid terrein winnen ten koste van de collectieve voorzieningen, sociale mobiliteit en bestaanszekerheid. Met beleid dat arbeid eerlijk belooft, fiscale structuren hervormt en de collectieve sector herstelt, kunnen we voorkomen dat de kloof tussen "werkenden" en "elites" verder uitscheurt. Een sociaal contract voor de 21e eeuw is niet alleen wenselijk – het is noodzakelijk.

“Een gezonde economie is niet alleen winstgevend, maar ook rechtvaardig.”

Economische kerncijfers Nederland: 1981 vs Nu

Bill Browder

Van hedgefonds manager tot mensenrechtenactivist

Door Jeroen Zandberg

INTERVIEW

Een gesprek over Sergei Magnitsky, de strijd tegen straffeloosheid en het aandeel van Pieter Omtzigt daarin.

Toen Bill Browder in de jaren negentig aan een carrière als investeerder begon, had niemand kunnen vermoeden dat hij ooit een carrière als mensenrechtenactivist zou krijgen. Toch is dat precies de weg die hij inslaat na de dood van Sergei Magnitsky, de Russische advocaat die in 2009 omkwam in een Moskouse gevangenis na marteling door de autoriteiten. “De kans dat een hedgefondsmanager een mensenrechtenactivist wordt, is bijna nul,” zegt Browder. “Maar na Sergei’s dood voelde ik me moreel verplicht om alles opzij te zetten en te strijden voor gerechtigheid.”

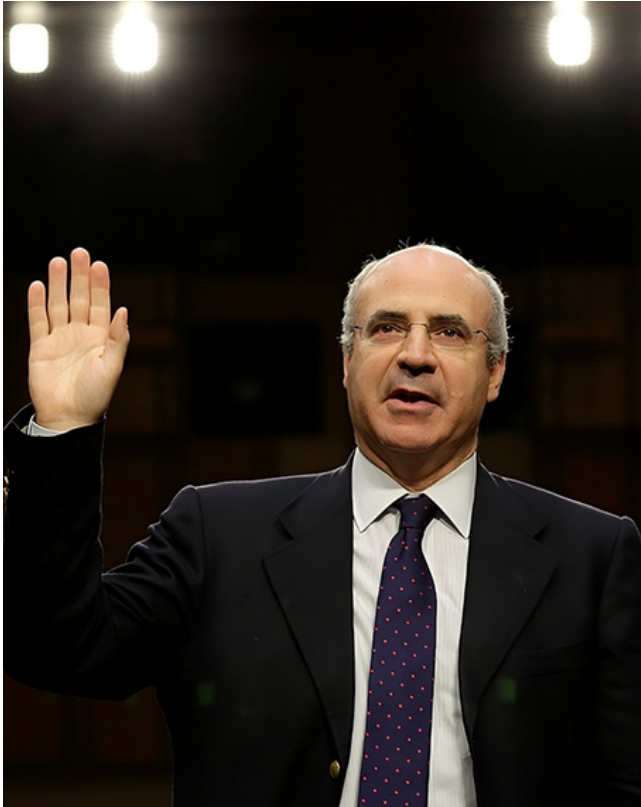
Op 8 oktober 2025 is Browder een van de hoofdsprekers op het symposium van het NSC en het Wetenschappelijk Bureau van Nieuw Sociaal Contract (NSC) in Scheveningen, dat twintig jaar werk van Pieter Omtzigt in de Raad van Europa belicht. Het interview met Bill Browder laat zien hoe een persoonlijke tragedie heeft kunnen uitmonden in een internationale campagne voor gerechtigheid en ook hoe Pieter Omtzigt een belangrijke steunpilaar werd in de Europese strijd tegen straffeloosheid.

Het kantelpunt: de moord op Sergei Magnitski

Browder vertelt hoe hij jarenlang door de Russische autoriteiten werd opgejaagd vanwege zijn pogingen om corruptie aan het licht te brengen. Omdat ze hem in Londen niet te pakken kregen, gingen ze in Moskou achter zijn medewerkers aan.

Sergei Magnitsky, een 36-jarige advocaat die fraude door Russische ambtenaren had aangetoond, werd gearresteerd en gemarteld. Toen hij weigerde zijn verklaring in te trekken en Browder valselijk te beschuldigen, werd hij in november 2009 door acht bewakers in zijn cel doodgeslagen.

“Het was het meest kwaadaardige wat ik ooit heb meegemaakt,” zegt Browder. “Ik was niet degene die hem dit aandeed, maar zonder onze samenwerking had hij niet in die positie gezeten. Dat gevoel van schuld en verantwoordelijkheid was zo groot dat ik besloot mijn hele leven te wijden aan gerechtigheid voor Sergei.”

Van zakenman tot activist zonder handleiding

Browder had geen juridische of activistische achtergrond. Toch bleek dat een voordeel. “Ik had geen orthodoxie waar ik me aan moest houden,” legt hij uit. “Mijn enige doel was: gerechtigheid. Als er geen wet was die het mogelijk maakte, dan moest ik zelf een mechanisme bedenken.”

Toen hij zich verdiepte in internationale rechtsmiddelen ontdekte hij dat er niets bestond dat toepasbaar was: geen internationale rechtbank, geen verdragsbasis, geen enkel instrument waarmee de daders gestraft konden worden. “Als ik een advocaat was geweest, had ik waarschijnlijk geconcludeerd dat het juridisch onmogelijk was,” zegt hij. “Maar ik was geen advocaat, ik kon buiten de bestaande kaders denken.” Juist daardoor besloot hij dat, als er geen wet bestond, hij er één moest laten maken.

Dat mechanisme werd de Magnitsky Act: een wet die buitenlandse mensenrechtenschenders treft door hun bezittingen te bevriezen en hun reisvrijheid te beperken. “Deze mensen doden voor geld,” zegt Browder. “Hun zwakke plek is hun vermogen en hun toegang tot het Westen. Dáár moest ik ze raken.”

Het Amerikaanse begin

Browder vond gehoor bij twee Amerikaanse senatoren: de Democraat Benjamin Cardin en de Republikein John McCain. Zij luisterden niet alleen naar zijn verhaal, maar werden ook persoonlijk geraakt door de eenvoud en morele urgentie van zijn voorstel. In 2012 stemde de Senaat met 92 tegen 4 vóór de Magnitsky Act; in het Huis van Afgevaardigden was de steun 89 procent. President Obama tekende de wet op 14 december 2012.

“Het was een keerpunt,” zegt Browder. “Plotseling bestond er een concreet juridisch instrument dat individuen aansprakelijk stelde voor grove mensenrechtenschendingen. Het gaf slachtoffers wereldwijd hoop.” De Amerikaanse wet beperkte zich aanvankelijk tot Rusland, maar groeide al snel uit tot een model dat ook elders navolging kreeg.

Canada volgde in 2017 met zijn eigen Magnitsky-wet, waarna het Verenigd Koninkrijk in 2018 hetzelfde deed. “Canada was cruciaal,” vertelt Browder. “Niemand is anti-Canadees, dus een Canadese wet had een enorme morele uitstraling.” Toch bleef het grootste doel: Europa.

“Ik dacht buiten de kaders: als er geen wet bestond, dan moest ik er één laten maken.”

Europa: de lange weg naar een Magnitsky-wet

Waar de VS relatief snel handelden, stuitte Browder in Europa op scepsis. Lidstaten wezen naar elkaar of naar de Europese Commissie. “Iedereen hoopte dat ik op zou geven, want bijna niemand geloofde dat zoiets in de EU mogelijk was,” vertelt hij.

Een keerpunt kwam in 2013 bij de presentatie van Browders boek *Red Notice* in Nederland, een jaar na de Amerikaanse wet. Pieter Omtzigt speelde een actieve rol bij dit evenement, samen met andere parlementariërs. “Die bijeenkomst was meer dan een boeklancering,” zegt Browder. “Het bracht politici, journalisten en activisten samen en gaf een Europees gezicht aan de Magnitsky-beweging.” Sommige betrokkenen verdwenen later uit beeld, maar Omtzigt bleef. “Hij was een van de weinigen die sindsdien onafgebroken steun heeft gegeven. Dat maakte hem een onmisbare bondgenoot.”

Van Den Haag naar Brussel

De campagne om de wetgeving ook in Nederland in te voeren werd niet direct enthousiast ontvangen door de Nederlandse regering. Pieter Omtzigt bedacht toen een slimme omweg: een motie in de Tweede Kamer waarin de regering werd opgedragen een Europese Magnitsky Act te bepleiten, en bij uitblijven daarvan zelf een Nederlandse versie te maken. In 2018 nam de Kamer dit voorstel aan, gesteund door een brede coalitie van partijen. “Het gaf Den Haag geen keus: ofwel serieus in Brussel, of een nationale wet,” aldus Browder.

Maar Brussel was een ander verhaal. Europese Commissie en Raad verwezen elkaar cynisch door: de Commissie vond dat dit bij de lidstaten lag, de lidstaten wezen naar de Commissie. “Iedereen probeerde het dossier te laten doodbloeden,” zegt Browder. “Ze waren bang hun lucratieve banden met Moskou te verliezen.”

Uiteindelijk verzamelden steeds meer landen zich rond het Nederlandse voorstel – Zweden, Frankrijk en anderen – vaak niet uit enthousiasme, maar omdat zij liever meeliffen dan een eigen nationale wet opstellen. Toch bleef Hongarije onder Viktor Orbán dwarsliggen. Omdat Europese sanctiewetgeving unanimititeit vereist, leek dit een definitieve blokkade.

Browder schakelde opnieuw Amerikaanse bondgenoten in. Senator Roger Wicker, een Republikein uit Mississippi, belde de Hongaarse ambassadeur in Washington met een harde boodschap: als Boedapest het veto niet introk, zou hij publiekelijk de confrontatie met Orbán aangaan. Binnen een dag draaide Hongarije. “Het was pure geopolitiek,” zegt Browder. “Orbán wilde koste wat het kost goede relaties met de Republikeinen in Washington behouden.”

Toch duurde het nog tot 2020 voordat de EU, aangespoord door de woede over de vergiftiging van Aleksej Navalny, daadwerkelijk een sanctieregime aannam. Formeel heet het geen Magnitsky Act – een concessie aan Hongarije – en corruptie is niet als criterium opgenomen. Maar het principe was doorbroken. “Zonder Pieter Omtzigt was dat nooit gelukt,” concludeert Browder. “Hij verbond nationale politiek met Europese dynamiek en hield het vuur brandende toen iedereen dacht dat het onmogelijk was.”

Vijanden en persoonlijke risico's

Browders werk bleef echter niet onopgemerkt in Moskou.

“Sergei gaf zijn leven voor de waarheid. Mijn taak is te zorgen dat dit niet tevergeefs was.”

In 2013 organiseerde Rusland een postuum proces tegen Magnitsky en veroordeelde daarbij Browder bij verstek tot jarenlange celstraf. Via Interpol probeerde het Kremlin hem meerdere keren te laten oppakken. Hij werd tijdelijk gearresteerd in Madrid en Genève en leeft sindsdien met voortdurende dreiging.

“Ik ben bedreigd met ontvoering en moord,” vertelt hij. “Reizen blijft gevaarlijk. Zelfs in het Westen moet ik alert zijn. Maar ik heb geen keuze – de strijd voor gerechtigheid moet doorgaan.”

Kritische blik op de EU

Hoewel de EU sinds 2020 een eigen sanctieregime heeft, is Browder kritisch. “De Europese Magnitsky Act is subpar,” zegt hij. “Corruptie is uitgesloten als grond voor sancties, en tot op de dag van vandaag zijn de daders van Sergei's dood niet gestraft.”

Hij benadrukt dat de strijd nog lang niet voorbij is. “Het is een voortdurende campagne. Elke keer dat we een wet aannemen, moet die ook toegepast worden. En juist daar ontbreekt vaak de politieke wil.”

Inspiratie en les

Wat kan een Nederlandse lezer leren van Browders verhaal? Ten eerste dat volharding loont. “Iedereen zei dat het onmogelijk was,” zegt hij. “Maar door creatief te zijn en bondgenoten te vinden, hebben we toch een mechanisme gecreëerd dat wereldwijd effect heeft.”

Daarnaast toont zijn samenwerking met Pieter Omtzigt aan hoe belangrijk individuen in de politiek kunnen zijn. “Zonder Pieter had ik het waarschijnlijk opgegeven in Europa. Hij bedacht nieuwe strategieën en bleef jarenlang betrokken. Dat soort leiderschap is zeldzaam.”

Conclusie: een strijd die doorgaat

Bill Browder is niet langer de zakenman die hij ooit was, maar de drijvende kracht achter een mondiale beweging tegen straffeloosheid. Zijn verhaal laat zien hoe persoonlijke tragedie kan uitmonden in systemische verandering – mits iemand bereid is alles op te geven voor gerechtigheid.

In oktober spreekt hij in Nederland, samen met Pieter Omtzigt, over die twintig jaar van strijd in en rond de Raad van Europa. Het is niet alleen een terugblik, maar ook een oproep: de strijd tegen corruptie en mensenrechtenschendingen is nooit klaar.

“Wat mij drijft is nog steeds hetzelfde,” besluit Browder. “Sergei gaf zijn leven voor de waarheid. Mijn taak is ervoor te zorgen dat zijn dood niet voor niets was.”

Politieke vorming in praktijk gebracht

NSC-kandidaten klaargestoomd voor campagne én Kamer

Door Jurr van Dalen

RAPPORTAGE

Op zaterdag 13 september 2025 organiseerde het Wetenschappelijk Bureau NSC een trainingsdag voor kandidaat-Kamerleden. Het doel van de dag was duidelijk: kandidaten scherp maken in debat, zekerheid geven in hun boodschap, een gedeeld kompas bieden op de grondbeginselen van NSC, en het teamgevoel versterken richting de komende Tweede Kamerverkiezingen. Dit alles om bij te dragen aan het kerndoel van NSC: een dienstbare overheid, degelijkheid en tegenmacht, én het vergroten van de bestaanszekerheid van alle Nederlanders. Een goed voorbereide lijst met kandidaten telt namelijk voor twee!

De dag bestond uit drie blokken. Het ochtendprogramma richtte zich op teambuilding en debatvaardigheid. Met zittende en kandidaat Kamerleden werden debatstrategieën getest. Elke deelnemer werkte aan het scherp krijgen van kernboodschappen en formuleerde persoonlijke verbeterpunten. Het resultaat: een duidelijk en scherp verhaal om als NSC-kandidaten mee de verkiezingen in te gaan.

Het middag gedeelte concentreerde zich op de grondbeginselen van NSC en het ideologische kompas. Paul Doop begeleidde een minicollage en dialoog over ons mensbeeld en wat ons uniek maakt ten opzichte van andere politieke stromingen. NSC gaat dieper in op de fundamentele veranderingen die nodig zijn. Bestaanszekerheid kan niet zonder een fundamenteel andere aanpak van het bestuur.

Waarom organiseert het WB-NSC deze training?

Omdat praktische vorming en inhoudelijke ontwikkeling elkaar versterken. Kandidaten leren niet alleen feiten en standpunten kennen, maar ook hoe zij hun boodschap overtuigend overbrengen, hoe zij samenwerken en hoe zij handelen vanuit de grondbeginselen van NSC. Dit biedt een helder handelingsperspectief, zowel voor huidige als toekomstige Kamerleden.

Met deze dag heeft het WB-NSC een belangrijke stap gezet in het voorbereiden van de nieuwe generatie NSC-volksvertegenwoordigers. Politieke vorming gaat verder dan kennis van dossiers: het gaat om handelen, communiceren en samenwerken vanuit een duidelijk kompas. De trainingsdag was een investering in de kwaliteit van parlementair werk en in de toekomst van NSC, en laat zien dat inhoud en praktijk hand in hand gaan om slagkracht te ontwikkelen. We hopen zo vaker ondersteunend te zijn aan de partij en een rol te spelen in vorming. In de toekomst hopelijk ook in samenwerking met de aanstormende politieke talenten van Jong Sociaal Contract.

“Gehoord de beraadslaging”

MOTIE VAN DE MAAND

Kabinetsappreciatie van minister van Oosten van Justitie&Veiligheid

Oordeel Kamer = geen bezwaar, Onttraden = negatief advies.

“Deze motie bestaat uit drie onderdelen. Eén. Besloten online groepen: oordeel Kamer. Er wordt al heel hard gewerkt aan de online bevoegdheden voor de politie, waaronder het meekijken met besloten groepen.

Twee. Camera's met gezichtsherkenning inzetten: oordeel Kamer. Ik snap de vraag, maar de inzet van real-time gezichtsherkenningstechnologie in de openbare ruimte is in de AI-verordening verboden. Daarop mag slechts in een beperkt aantal limitatief opgesomde gevallen in nationale wetgeving een uitzondering worden gemaakt. Als ik de motie zo mag interpreteren dat ik ga verkennen wat de mogelijkheden zijn binnen de AI-verordening, dan kan ik de motie oordeel Kamer geven.

Drie. Anonieme accounts onmogelijk maken. Dat deel van de motie moet ik ontraden. Dit is namelijk aan de minister van Binnenlandse Zaken. Hij zit in de buurt, dus namens de minister van Binnenlandse Zaken kan ik het volgende zeggen. Een voorstel voor het onmogelijk maken van anonieme sociale media-accounts is overbodig. Wanneer er strafbare feiten worden gepleegd, wordt de anonimiteit al doorbroken. Het verbieden van anonimiteit in algemene zin zou een niet-proportionele inperking zijn van ons recht op privacy. Anonimiteit kan ook een belangrijke functie hebben. Het beschermt bijvoorbeeld klokkenluiders en zorgt ervoor dat onderzoeksjournalisten veilig te werk kunnen gaan. Wat ik wel kan doen, is in gesprek gaan met toezichthouders en andere lidstaten over de naleving van de verplichting van grote platformen om risico's voor het publieke debat online te beperken, en anonimiteit daarbij betrekken.”

Door Rosanne Hertzberger -
Tweede Kamerlid NSC

Motie: naar een veiliger samenleving

Nummer 28684-805

Datum 25 september 2025

Ingediend door: Bontenbal (CDA) en Yeşilgöz-Zegerius (VVD)

Gelegenheid: Debat over het verloop van de anti-immigratiedemonstratie in Den Haag.

Het CDA is van mening dat er te veel moties worden ingediend en we zien partijleider Bontenbal inderdaad zelden een motie indienen. Tijdens het debat over het extreemrechtse geweld in Den Haag maakte hij een uitzondering en verzocht samen met met de VVD-leider de regering per motie om 1) mogelijkheden uit te breiden om in besloten sociale mediakanalen mee te kunnen kijken 2) gezichtsherkenkende camera's in te zetten en 3) met voorstellen te komen die anonieme social media accounts onmogelijk maken.

Stemmingsuitslag

Voor: D66, Christenunie, SGP, CDA, Ja21, VVD, PVV.
Tegen: SP, Denk, PvdD, GL/PvdA, Volt, NSC, BBB, FvD.

De motie werd met 82 van de 150 stemmen aangenomen.

De Tweede Kamer geeft “Kamerleden [de mogelijkheid om] moties in te dienen om een oordeel te geven over het gevoerde beleid, om de regering te vragen iets te doen of juist niet te doen of om meer algemeen een uitspraak te doen over bepaalde zaken of actuele ontwikkelingen.” (TweedeKamer.nl)

Wat vond NSC ervan?

Kamerlid Jesse Six-Dijkstra licht toe:

“Het eerste deel van het dictum zijn we voor, we vinden dat er een goede wettelijke grondslag moet komen voor het meekijken van de politie in besloten kanalen.

Tweede deel over gezichtsherkenning zijn we tegen. Onder de AI-verordening mag real-time biometrische identificatie alleen bij heel zware delicten. Met goede reden. Het inzetten van hoogwaardige technologie in de openbare ruimte door de politie raakt namelijk niet alleen de privacy van ordeverstoorers, maar ook die van gewone burgers. We moeten niet afglijden tot een surveillancestaat.

Anonieme accounts op social media verbieden, hoewel een begrijpelijk voorstel, heeft haken en ogen, voornamelijk als dat zou betekenen dat big tech-platforms de (gevoelige) identiteitsgegevens van Nederlandse burgers moeten registreren. Dit voorstel vereist nadere uitwerking voor we hier mee kunnen instemmen.”

Eindoordeel: NSC stemt tegen.

Jaarsymposium WB-NSC

De heruitvinding van het Westen

RAPPORTAGE

Op zaterdag 30 augustus 2025 vond het eerste jaarsymposium van het Wetenschappelijk Bureau voor Nieuw Sociaal Contract (WB-NSC) plaats, in de bijzondere omgeving van het Openluchtmuseum in Arnhem. Een prachtige locatie die de gesprekken over verleden en toekomst van onze samenleving extra betekenis gaf.

De belangstelling was groot: NSC-leden, geïnteresseerden van buiten de partij, Tweede Kamerleden en kandidaten vonden elkaar in een dag vol verdieping en debat. In twee parallelle zalen werden deelsessies gehouden met uiteenlopende thema's, variërend van de macht van Big Tech en de opkomst van autocratieën tot de culturele erfenis van Beethoven en de grenzen van individualisering.

De sprekers zorgden ieder vanuit hun eigen invalshoek voor scherpe reflecties. Zo waarschuwde Mirjam de Rijk voor de greep van private equity op de publieke sector, analyseerde Marietta van der Tol de risico's van democratische erosie en legde Reijer Passchier uit hoe Big Tech de democratische rechtsstaat ondermijnt. Walter Heijder bracht met Beethoven de revolutionaire kracht van cultuur tot leven, terwijl Esther van Fenema sprak over de noodzaak om voorbij radicale individualisering te kijken. De voormalige WB-NSC directeur en huidige Tweede Kamerlid Rosanne Hertzberger trad op als moderator. Tevens gaf zij een lezing over de waarde van de wetenschap en de impact ervan op de (in)richting van onze maatschappij. Verder was er tevens een interactieve sessie door Jos van Ginneken over burgerwetenschap en PFAS.

Het symposium liet zien hoe de heruitvinding van het Westen vraagt om antwoorden op uiteenlopende niveaus: politiek en juridisch, economisch en technologisch, cultureel en existentieel. Democratie en rechtsstaat vergen waakzaamheid, de publieke sector bescherming, technologie nieuwe kaders, en burgers nieuwe verhalen om zich mee te verbinden.

Het Wetenschappelijk Bureau voor NSC slaagde erin om met dit eerste symposium een stevige inhoudelijke basis te leggen voor het debat over de toekomst van het Westen. Dank gaat uit naar de vele deelnemers en de organisatoren Rosanne Hertzberger, Jos van Ginneken, Jeroen Zandberg en Simone Borgstede.

Stichting Wetenschappelijk Bureau Nieuw Sociaal Contract (WB-NSC)

info@wb-nsc.nl

Grote Koppel 12

3813 AA Amersfoort

www.wb-nsc.nl

ONDERZOEK EN REFLECTIE VOOR BELEID MET BETEKENIS

Het Wetenschappelijk Bureau voor NSC draagt bij aan de politieke inzet van Nieuw Sociaal Contract door de partij gevraagd en ongevraagd te voeden met nieuwe inzichten en beleidsvoorstellen. De blik overstijgt de dagelijks dynamiek van de Haagse politiek en is gericht op de duurzame oplossingen voor goed bestuur en bestaanszekerheid.
